

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут заочно-дистанційного навчання

Форма навчання заочна

Кафедра туристичного та готельного бізнесу

Допускається до захисту
Завідувач кафедри

„_____” _____ 2023 р. Г.П. Скляр

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

***На тему* “РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ:
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ”**

зі спеціальності 242 Туризм
освітня програма «Туризм» ступеня бакалавра

Виконавець роботи Рогожинський Ілля Юрійович

(підпис, дата)

Науковий керівник к. е. н., доц. Тараненко Олександр Олексійович

(підпис, дата)

ПОЛТАВА – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПЕРЕДУМОВИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ІВАНО- ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	6
1.1. Соціально-економічні чинники та наслідки розвитку туризму в регіоні....	6
1.2. Природно-ресурсна база розвитку туризму в регіоні.....	13
1.3. Історико-культурні ресурси регіону як чинник розвитку туристичної діяльності.....	21
РОЗДІЛ 2. <u>О</u> ЦІНКА РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІВАНО- ФРАНКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ.....	29
2.1. Організація туристичної діяльності в регіоні.....	29
2.2. Особливості розвитку туристичної інфраструктури в регіоні	51
2.3. Основні напрями вдосконалення розвитку туризму в регіоні.....	63
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	71
ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ.....	84

ВСТУП

На даний час в Україні відбувається тяжка економічна криза, зuboжіння більшої частини населення держави завдяки стрімкому знеціненню національної валюти, а також воєнних дій. В подальшому, покращення економічної ситуації в Україні та її конкурентоспроможність визначатиметься не багатством природних ресурсів і корисних копалин чи дешевою робочою силою у всіх регіонах, а шляхом визначення пріоритетних об'єктів інвестування, які характеризуються коротким терміном окупності, мають значний експортний потенціал, конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, а також здатні забезпечити значний імпульс для розвитку галузей, що мають супутній характер. На думку багатьох експертів, саме туристична сфера вважається найприбутковішою і відповідає даним вимогам. А також туристична галузь поступово набувають статусу національного порятунку і є одними з найбільш ефективних і перспективних галузей економіки. Досвід розвинених країн є підтвердженням цього.

Дослідженнями питань розвитку туристичного ринку на територіальному рівні займалися такі вчені, як В. Данильчук, О. Ксифілінова, М. Мальська, В. Худо, С. Мархонос, Н. Турло, Л. Транченко, Р. Лопатюк, В. Хаустова, Є. Горбатова та інші. У своїх роботах дослідники розкривають теоретичні основи особливостей розвитку туризму на територіальному рівні, досліджують класифікацію туристичних ресурсів на територіях, зокрема, необхідність узгодження туристичної діяльності із збереженням довкілля, пропонують рекомендації щодо розвитку туристичної інфраструктури конкретно у Івано-Франківській області.

Мета роботи полягає в дослідженні теоретичних та прикладних аспектів використання природно-ресурсного потенціалу як складової сфери туризму у Івано-Франківській області та аналізу показників, що характеризують стан

туристично-рекреаційного комплексу регіону, узагальнення тенденцій розвитку, вивчення проблем, які потрібно вирішити. Досягнення поставленої мети забезпечується виконанням наступних завдань:

- виявити соціально-економічні чинники розвитку туризму в регіоні;
- вивчити природно-ресурсну базу розвитку туризму в регіоні;
- оцінити історико-культурні ресурси регіону як чинник розвитку туристичної діяльності;
- дослідити організацію туристичної діяльності в регіоні;
- проаналізувати особливості розвитку туристичної інфраструктури в регіоні;
- вивчити та запропонувати основні напрями вдосконалення розвитку туризму в регіоні.

Об’єктом дослідження є процес туристичної діяльності в Івано-Франківській області. Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні підходи у дослідженні стану та перспектив розвитку туризму на Івано-Франківщині.

Для розв’язання визначених завдань роботи, досягнення мети використовувався наступний комплекс взаємодоповнюючих методів дослідження: загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема, методи системного аналізу, методи причинно-наслідкового аналізу, методи порівняльного аналізу, методи прямого структурного аналізу, узагальнення. За допомогою аналітичного методу здійснено підбір інформації за темою. Використовувався метод економіко-статистичного аналізу.

Інформаційною базою слугували: законодавчі та нормативно-правові акти України, що регламентують діяльність у галузі туризму, матеріали Головного управління статистики в Івано-Франківській області, Управління міжнародного співробітництва, євроінтеграції, туризму та інвестицій Івано-Франківської облдержадміністрації, порталу “Туризм Івано-Франківської області 2022”, праці

вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем дослідження організації сфери туризму на регіональному рівні, публікації в наукових періодичних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій, дані всесвітньої мережі Інтернет.

Окремі положення кваліфікаційної роботи були апробовані опубліковані на XIII Міжнародній науково-практичній конференції «Мережевий бізнес: становлення, проблеми, інновації» (м. Полтава, ПУЕТ, 27-28 квітня 2023 р.).

Структурно робота складається з двох розділів, вступу, висновків, переліку інформаційних джерел, додатків. У роботі налічується 6 таблиць, 26 рисунків, 4 додатки (у них 7 таблиць та 1 рисунок), перелік інформаційних джерел налічує 65 найменувань. Робота викладена на 95 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ПЕРЕДУМОВИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

1.1. Соціально-економічні чинники та наслідки розвитку туризму в регіоні

Сучасний етап розвитку економіки України та її орієнтація на вимоги європейського ринку диктує особливі вимоги і визначає нові підходи до формування економічного потенціалу конкретної території. Комплексний порівняльний аналіз дозволяє виявити цінність та особливості кожної області та напрями ефективного використання ресурсів у підприємницькій діяльності.

Для розвитку туристичного напрямку економіки регіональні відмінності областей України мають ключове значення. Туризм у кожній окремій області України до війни істотно відрізнявся за показниками розвитку. Аналіз діяльності суб'єктів туристичної діяльності за областями України вказує на те, що у 19% областей спостерігалась висока рентабельність (від 145% у Львівській області до 665% у Київській), у той час як в інших 19% областей діяльність здійснювалась збитково. У решти 62% областей показник рентабельності коливався від 0 до 86% [14, 53]. Такі дані свідчать про недоліки у роботі як суб'єктів туристичної діяльності, так і місцевих органів самоврядування, зокрема неврахування ними регіональних аспектів, які можуть бути цікавими для розвитку туристичної сфери.

Розвиток туризму визначається ступенем сформованості ринку туристичних послуг, що відображає систему економічних відносин між виробниками та споживачами. Ядром туристичного продукту, що є потужним мотиваційним джерелом, слугує дестинація. Термін «туристська дестинація» був введений Лейпером в середині 1980-х років. Сьогодні Всесвітня туристична організація пропонує тлумачити дестинацію як територію, що відвідується

туристом і відіграє основну роль при виборі напрямку подорожі. Дестинація являє собою по суті основу первинного ринку, пов'язаного з розвитком туристичних центрів, тобто це та база, на якій будуються національні та регіональні інтереси щодо розвитку туристичної галузі [13, с. 47]. Визначальною в регулюванні відносин на туристичному ринку є державна політика. Державна політика України в галузі туризму має базуватись на територіальних особливостях, визначаючи індивідуальні механізми розвитку для кожної області. Тому головна роль у цьому питанні відводиться місцевим органам влади.

Загалом, до воєнних дій на українському туристичному ринку спостерігались позитивні тенденції. Так, у 2020 р. українська мережа суб'єктів туристичної діяльності (юридичні та фізичні особи – підприємці) становила 3867 одиниць, що майже на 13% менше, ніж у 2019 р. Дохід від надання туристичних послуг становив 27618 млн. грн, що на 54% менше, порівняно з попереднім роком [59]. Проте цей показник є неоднаковим в областях України. Наприклад, такі області, як Закарпатська, Івано-Франківська, Тернопільська, Черкаська, Чернівецька та Чернігівська на початок 2021 р. мали збитки. Це вказує на те, що існують проблеми в діяльності підприємств туристичного бізнесу. В умовах обмежених фінансових ресурсів одним із основних недоліків державної політики координування і регулювання діяльності підприємств, що здійснюють туристичну діяльність, є недостатня увага до особливостей кожної області. Адже туризм більше, ніж будь-яка галузь залежить від територіальних особливостей. Водночас і розвиток територій певною мірою залежить від туризму, який є однією зі сфер економічної діяльності. Відтак, сукупність факторів розвитку туристичного бізнесу і розвитку територій можна розглядати як обопільно спрямовані, тобто вони є такими, що одночасно визначають і розвиток туристичної діяльності, і розвиток території.

Загальноприйнятою є думка, що розвиток туризму на кожній окремій

території залежить від факторів:

- природно-географічних (клімат, рельєф місцевості та ін.);
- культурно-історичних (пам'ятки архітектури, історії і т. п.);
- демографічних (вік населення регіону, збільшення числа працюючих жінок, зростання питомої ваги самотніх людей);
- соціально-економічних (підвищення рівня освіти, культури, естетичних потреб населення, зміна структури вільного часу);
- матеріально-технічних (розвиток інфраструктури – транспорту, закладів розміщення, підприємств громадського харчування, рекреаційної сфери, роздрібної торгівлі та інше);
- політичних (стабільність у регіоні, економічна і фінансова ситуація, рівень безпеки подорожей у регіоні).

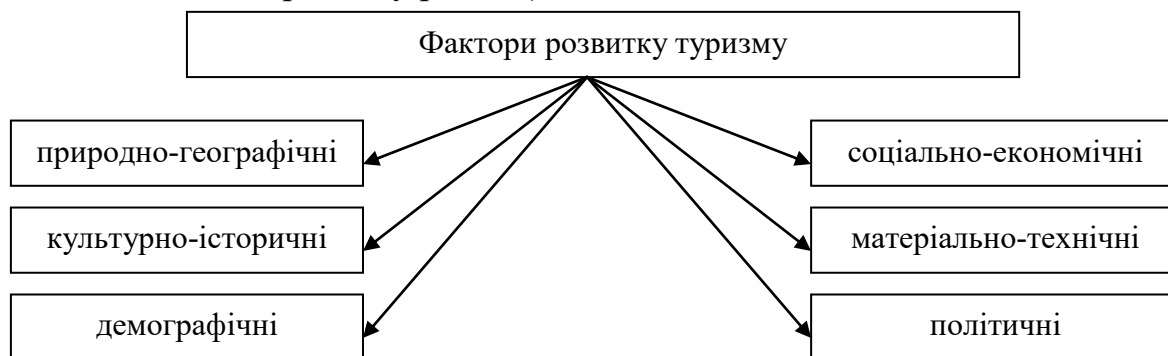

Рис. 1.1.1 Вплив факторів на розвиток туризм, складено за [1]

Поширеним підходом до аналізу багатьох явищ, у тому числі й до аналізу змісту діяльності підприємств, сфер економіки, є формування системи деяких функцій, що приписуються не суб'єктам господарювання, а цілому виду економічної діяльності. Зокрема такий підхід використовують і дослідники туристичної сфери, які вважають, що вплив туризму на територію здійснюється через ряд функцій туризму. Вони виділяють п'ять економічних функцій: відтворення, забезпечення зайнятості, збільшення доходу, згладжування, стабілізація платіжного балансу регіону. Дійсно фактично сформована певна

система функцій, що відображають вплив туризму як сфери національної та регіональної економіки на загальноекономічні та фінансові показники відповідних територій і бюджетів. Проте можна розглядати ці категорії з інших позицій, вважаючи, що функції притаманні не сферам діяльності, а певним суб'єктам такої діяльності. Тобто, «функції», можна диференціювати на соціально-економічні передумови і наслідки туристичної діяльності. Це надає можливість чіткого розмежування дій, спрямованих на реалізацію певних заходів щодо забезпечення поточного функціонування і розвитку підприємств, і оцінювання результативності їх діяльності.

Функція відтворення реалізується через використання основних факторів виробництва – праці (діяльність органів управління, турагентів і туроператорів), землі (всі природні ресурси), капіталу (гроші, активи, туристична інфраструктура), підприємництва (організація та управління) – для отримання нового туристичного продукту. Зрозуміло, що вона інтерпретує загальновідомі речі для туристичної галузі. Цілком слушними можна вважати: 1) визначення суб'єктів туристичного ринку у складі «праці» як фактора виробництва; 2) туристичної інфраструктури у складі капіталу. Не викликає сумніву значення усіх природних ресурсів (землі) для реалізації туристичної діяльності, оскільки саме такі ресурси найчастіше й викликають у людей потребу щодо подорожей, відпочинку, ознайомлення з іншими країнами чи областями своєї держави. Підприємництво також справедливо віднесено до інструментарію функції відтворення. Однак щодо включення до його складу організації та управління слід зробити певні зауваження. По-перше, організація як структура, організування як вид діяльності вочевидь притаманні суб'єктам туристичної галузі – турагентам і туроператорам, про яких вже згадано у зв'язку з фактором виробництва – «працею». Це означає, що порушується принцип системності у запропонованій «системі функцій туризму», оскільки тлумачення цих функцій допускає деяке дублювання. По-друге, організація на

мікрорівні є функцією менеджменту або управління, через що ставити їх в одному ряду є некоректним. Тому не завжди називають управління щодо туристичної сфери з боку держави, або місцевих (у т. ч. муніципальних) органів влади, що є абсолютно доречним у зв'язку з тим, що саме від владних структур залежить формування необхідної туристичної інфраструктури, починаючи від будівництва готелів і ресторанів і закінчуючи реставрацією пам'яток архітектури та приведенням у відповідний стан транспортних магістралей, рекреаційних зон, місць відпочинку. Можливо, не завжди слід говорити про безпосередню участь влади у заходах щодо налагодження туристичної інфраструктури, в їх фінансуванні. Виконавча влада просто зобов'язана координувати діяльність зацікавлених суб'єктів господарювання і навіть заохочувати тих, хто дотичний до вирішення зазначених проблем. Нарешті, зазначене «відтворення» є не функцією туризму, чи економічною функцією, а соціально-економічною передумовою здійснення туристичної діяльності.

Тобто, «відтворення» слід віднести до соціально-економічних передумов туристичної діяльності. Щодо забезпечення зайнятості, збільшення доходу, згладжування, стабілізації платіжного балансу регіону, то їх варто відносити до соціально-економічних наслідків туристичної діяльності. Проте слід уточнити зміст і висхідні передумови щодо отримання зазначених наслідків від туризму.

Забезпечення зайнятості у туризмі виражається в тому, що населення отримує роботу на туристичних підприємствах (готельних, транспортних та ін.) Зростання туризму створює в регіонах, незалежно від рівня їх розвитку, нові робочі місця, тому такий вплив туризму на зайнятість може стати визначальним для тих регіонів, які суттєво залежать від цього сектору економіки. Варто підкреслити, що робочі місця внаслідок мультиплікативного ефекту створюватимуться не лише безпосередньо у підприємствах, зайнятих у туристичному бізнесі. Робочі місця також будуть створюватись у суміжних галузях, тих, які продукують сировину для харчових продуктів, виробляють

меблі, елементи інтер'єру для готелів та ресторанів, надають ремонтні послуги тощо. Отже, забезпечення зайнятості слід вважати соціально-економічним наслідком туристичної діяльності, а показники зміни зайнятості населення відображають у певній своїй частині розвиток туризму, як в області (регіоні), так і в державі.

Економічна діяльність у туризмі робить внесок у створення доходу («функція» збільшення доходу). Мультиплікатор туризму визначається як відношення змін одного з ключових економічних показників (виробництва, зайнятості або доходу) до зміни витрат туристів. Мультиплікаційний ефект виражається в тому, що дохід, отриманий в одній галузі, сприяє виникненню нового доходу в іншого суб'єкта господарської діяльності.

Ефект збільшення доходу в туризмі має насамперед територіальне значення. Істотне збільшення доходу відбувається тоді, коли первинна виручка від туризму переходить в регіональну торгівлю, промисловість, сільське господарство і т. ін. Значення мультиплікатора є різним залежно від характеру регіональної економіки і ступеня взаємопов'язаності різних секторів її економіки. Зазначене цілком відповідає змісту соціально-економічних наслідків туристичної діяльності, а наведені показники дають змогу кількісно виміряти отримувані ефекти.

У рамках територіального підходу важливу роль відіграє «функція» згладжування, яка виявляється в тому, що туризм за певних умов може сприяти економічному розвитку депресивних, слабких у структурному відношенні регіонів. Створення туристичних підприємств у віддалених, малонаселених або індустріально слаборозвинених областях частково нейтралізує деякі негативні явища. У такому випадку туризм виконує функцію, що вирівнює економічний стан регіонів, оскільки багато привабливих у природному або культурному відношенні регіонів, що втратили за певних обставин потенціал промислових або/і сільськогосподарських підприємств, стають здатними за допомогою

туризму забезпечити собі темпи економічного зростання, що перевершують середньостатистичні показники, а це означає створення додаткового доходу і робочих місць. Це може позитивно впливати на стабілізацію платіжного балансу регіону. Хоч дві зазначені останні «функції туризму» є радше функціями фінансової діяльності і безперечно соціально-економічними наслідками діяльності туристичної.

Також виділяється «політичну функцію», зміст якої полягає у формуванні іміджу регіону за кордоном; «містоформуючу функцію», що виникає з процесу туристичної урбанізації і розвитку міст; «етнічну функцію», яка супроводжується приїздом осіб (емігрантів, або їх нащадків) до країни предків. Не викликає сумніву, що сформований туристичний імідж, розвиток міст та інших населених пунктів, консолідація представників закордонної діаспори з мешканцями країни їхнього походження є соціально-економічними наслідками туристичної діяльності. Саме наслідками, а не комплексом певних (відмінних від самого туризму) дій, який слід було б називати функціями.

Таким чином, туристичний комплекс виникає внаслідок наявності певних факторів на території та через свої функції впливає на територіальний розвиток, який, у свою чергу, впливає на туристичний комплекс. Цей кругообіг має координуватися і регулюватися державними важелями на мікро-, мезо- та макрорівнях (рис. А. 1).

Тобто, категорію «функції туризму» слід розглядати радше як соціально-економічні передумови і наслідки туристичної діяльності. Такий підхід дозволить чіткіше окреслювати функції суб'єктів туристичного ринку, а не «функції самого туризму» та правильно визначати складові економічного ефекту від провадження туристичної діяльності.

У наступному підрозділі буде розглянуто природно-ресурсну базу розвитку туризму на Івано-Франківщині.

1.2. Природно-ресурсна база розвитку туризму в регіоні

Івано-Франківська область за територією порівняно невелика, але за характером рельєфу належить до числа найбільш мальовничих в Україні. Третину території займають Карпатські гори, а дві третини - передгірська і рівнинна зони. Рівнинна зона знаходиться на північному сході й прилягає до Дністра. Тут знаходиться обласний центр – місто Івано-Франківськ (255 м над рівнем моря). Передгірську частину складають горбисті передгір'я. Гірська частина області зайнята Східними Карпатами, що поділяються на масиви Горгани, Чорногора, Покутсько-Буковинські Карпати, Гриняви, Чивчини. На Чорногірському хребті, на межі із Закарпаттям підноситься найвища гора України Говерла (2061 м).

Кліматичні умови – м'яка зима із середньою температурою -5°C і тепле літо ($+18^{\circ}\text{C}$) – сприяють організації цілорічного відпочинку та лікування. Сніг на схилах Карпат лежить кілька місяців, що важливо для розвитку гірськолижного спорту. Ріки в значній частині швидкоплинні, утворюють каскади й водоспади, що є цінним для водного туризму. Найбільшими річками є оспівані в народній творчості сивий Дністер та швидкоплинний Прут, який бере початок на території області з-під Говерли.

В області є десять курортних місцевостей. Для курортної терапії використовуються кліматичне лікування, мінеральні ванни. Серед курортів – низькогірні Татарів, Яремче і Микуличин Яремчанської міськради, Мислівка і Новий Мізунь Долинського району, Шешори Косівського району та м. Косів, високогірні Ворохта і Яблуниця Яремчанської міської ради і бальнео-грязевий передгірний курорт Черче Рогатинського району. Найбільш відомим на Івано-Франківщині є джерело води "Горянка", аналогічної за дією трускавецькій "Нафтусі", в с. Новий Мізунь Долинського району. Унікальні властивості

джерела "Буркут" для лікування внутрішніх органів були відомі ще у XIX ст.

На теренах Івано-Франківщини виявлено близько 300 проявів і родовищ мінеральних вод різноманітного складу, до них належать підземні води, які виявляють лікувальну та оздоровчу дію на організм людини, їх лікувальні властивості зумовлені наявністю розчинених природних газів, специфічного комплексу мінеральних солей, присутністю мікроелементів та інших хімічних сполук. Клімат Івано-Франківщини сприятливий для оздоровлення та лікування захворювань опорно-рухового апарату, нервової, серцево-судинної системи, органів дихання та ін. На сьогодні стан готельного господарства області залишає бажати кращого, оскільки він не за всіма критеріями відповідає вимогам стандартів і здебільшого номерний фонд має застарілу матеріально-технічну базу.

Давно відомим туристичним центром Івано-Франківщини є місто Яремче, розташоване в мальовничій улоговині між горами на березі р. Прут (на території Яремчанської міської ради працюють понад 200 туристсько-рекреаційних закладів та понад 500 садиб сільського туризму).

Найпопулярніші туристичні місця краю:

- Манявський скит (Богородчанський р-н);
- Манявський водоспад (Богородчанський р-н);
- Гошівський монастир (Долинський р-н);
- гора Говерла (2061 м);
- колишня обсерваторія на г. Піп Іван;
- високогірні озера Несамовите, Марічейка;
- національний заповідник "Давній Галич";
- музеї Писанки та народного мистецтва Гуцульщини і Покуття (м. Коломия);
- Скелі Довбуша (с. Бубнище поряд з м. Болехів);
- скелі "Писаний Камінь" (Верховинський р-н);

- "Сріблясті" водоспади (с. Шешори, Косівський р-н);
- Бухтівецький водоспад (Надвірнянський р-н);
- вузькоколія "Карпатський трамвай" (Долинський р-н);
- Сокільський хребет (Косівський р-н);
- Карпатський національний природний парк та багато інших.

Цікавими туристичними маршрутами на Прикарпатті є:

- гірські (Чорногорою, Горганями);
- водні (Дністровським каньйоном, ріками Білий і Чорний Черемош, Прутом);
- велосипедні (Яремчанщиною, Косівщиною);
- автомобільні, зокрема "Золоте кільце південної Галичини", на якому зосереджено багато пам'яток української, польської, австрійської, румунської, татарської культури і архітектури.

В області працює гірськолижний курорт № 1 в Україні - "Буковель" (с. Поляниця Яремчанської міської ради). Туристи також мають можливість покататися на гірських лижах в Яблуниці, Верховині, Ворохті, Вишкові, Косові, Тюдіві.

На річці Дністер, в селах Одаїв та Ісаків Тлумацького району, розташовані мальовничі місця, придатні для польотів на дельтапланах та парапланах.

Також до послуг туристів маршрути для любителів подорожувати на гірських велосипедах, конях, квадроциклах тощо.

Популярними є водні туристичні маршрути. Сплав гірськими річками, Білий та Чорний Черемош, Прут, Лімниця. Найкращий час для проходження річок Карпат - кінець квітня - перша декада травня, коли танення снігів є найбільш інтенсивним. Каньйонами рівнинного Дністра на плотах можна проходити з травня по вересень.

Існуюча база рекреаційних закладів різних форм власності (понад 500

одиниць на 20 тис. місць) дає можливість нарощувати лікувально-оздоровчі, туристичні, спортивні послуги, в тому числі й для іноземних туристів. В області є сучасні туристично-рекреаційні заклади, в яких можна організовувати різноманітні ділові заходи (форуми, конференції, семінари, круглі столи).

Туристичні послуги надають понад 200 суб'єктів туристичної діяльності; діє мережа 10 туристично-інформаційних центрів.

Все більш популярним стає сільський туризм. Сьогодні до 800 сільських господарів приймають туристів у своїх садибах. Туристів приваблює зручна система поселення, близькість до природи, співвідношення "ціна – якість", гостинність та домашня атмосфера, а окрім того, чудові страви національної кухні.

У 2007 році в Україні створено Асоціацію органів місцевого самоврядування (АОМС) "Єврорегіон Карпати – Україна", яка у 2008 році стала Національним Представництвом України в Карпатському Єврорегіоні. Учасниками асоціації є 4 області: Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська та Чернівецька, яка складається з 63 органів місцевого самоврядування. Суть кластерної концепції учасників даної асоціації полягає у забезпеченні виробничо-комерційної діяльності і вдосконаленні ділових та особистісних відносин, які повинні набути характеру органічно взаємопов'язаної та нерозривної ділової співпраці. Об'єднання організацій у клас-тери відкриває більш реальні можливості отримання інвестицій для малих організацій-учасників. Головною метою учасників асоціації є новітній розвиток українських Карпат. У даному випадку туризм є одним з ключових факторів регіонального розвитку та міжнародного співробітництва. Маючи такий потужний потенціал Карпатському регіону, необхідно збільшити реалізацію туристичних послуг за допомогою туристичного кластеру. За даними державної служби статистики України 2019 р. суб'єкти туристичної діяльності отримали дохід від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизного податку й

аналогічних обов'язкових платежів наступні суми:

- Закарпатська область – 34 889,9 тис. грн;
- Івано – Франківська область – 344 953,4 тис. грн;
- Львівська область – 655 638,6 грн;
- Чернівецька область – 28 893 грн.

А загальна сума доходу Карпатського регіону становила 1 064 374, 9 тис. грн. Проекти, які реалізуються Асоціацією «Єврорегіон – Карпати» (2021 р.):

- Транскордонний паломницький маршрут як інструмент промоції спільної історико-культурної спадщини в українсько-польському прикордонні;
- Спільний захист людей та навколишнього середовища шляхом створення українсько-польської системи попередження та реагування на катастрофи в Карпатському Єврорегіоні;
- Світ Карпатських розет – заходи зі збереження унікальності культури Карпат;
- Доступне українсько-польське прикордоння: спільні дії щодо модернізації дорожньої інфраструктури;
- Карпатська бджола – спільні заходи із збереження унікальної природної спадщини в українсько-польському прикордонні;
- Шлях волоської культури на українсько-польському прикордонні;
- Звуки природи. SlowRivers – практичний пакет для туриста;
- Транскордонна стежка дерев'яної архітектури – це шанс зберегти унікальну спадщину польсько-української прикордонної культурної спадщини;
- Розвиток сталого туризму в природоохоронних територіях Карпат;
- Карпатський шлях дерев'яної архітектури – спільні дії для збереження та промоції історико-культурної спадщини українсько-польського прикордоння [61].

За весь період діяльності починаючи з 2018 р. дотепер програмою було підтримано 150 проектів-переможців з 597 заявок на загальний бю-джет 41 800

000 грн, з яких 5,8 млн. грн – фінансовано з обласного бюджету Івано-Франківської області [18]. В Івано-Франківській області було підтримано такі проекти:

- 1) Реставрація будинку Криворівнянської сільської ради для створення музею Параски Плитки – Горицвіт, бюджет – 300 000 грн;
- 2) Аудіогід «Хресна дорога» с. Погоня, бюджет – 162 420 грн;
- 3) «Незвисько-переправа крізь століття», бюджет – 214 325 грн;
- 4) Віртуальна Делятинщина, бюджет – 620 000 грн;
- 5) Музей – скарбниця громади, бюджет – 156 000 грн;
- 6) Снятин туристичний, бюджет – 218 824 грн;
- 7) Ревіталізація замку Краснодар: створення центру інтерпретації історії міста Надвірна, бюджет – 155 770 грн;
- 8) Остання криївка, бюджет – 218 824 грн;
- 9) Інтерактивний музей – популяризація традицій косовської кераміки шляхом модернізації частини експозиції Косівського музею народного мистецтва та побуту Гуцульщини, бюджет – 346 500 грн;
- 10) Івано-Франківщина – твій карпатський напрям для подорожей, бюджет – 315 450 грн;
- 11) Музейна бібліотека – Відкритий простір, бюджет – 312 552 грн;
- 12) Реставрація купольної частини архітектурної та культурної пам'ятки «Церква Покрови Пре-святої Богородиці», бюджет – 250 000 грн;
- 13) Будинок Стефановича – як німий свідок зміни епох в селищі Кути, бюджет – 300 000 грн;
- 14) Відновлення питних джерел в історичному середмісті Івано – Франківська, бюджет – 370 650 грн.;
- 15) Екошит Дністра, бюджет – 240 070 грн;
- 16) Стежка Барона - *Taxus Vassata L.*, бюджет – 201 500 грн;
- 17) Яремче на долоні, бюджет – 250 000 грн;

18) Розвиток туристичної інфраструктури на території Старобогородчанської ОТГ, бюджет – 315 000 грн;

19) Рогатин – туристичний, бюджет – 250 000 грн;

20) Ревіталізація спортивного майданчика у гірському селі Ясень, бюджет – 263 300 грн. [9].

Насправді кількість реалізованих та профінансованих в Івано-Франківській області є більшою. Як зазначалось вище Карпатський регіон складається з 4-ох областей. Зупинимось детальніше на розвитку туризму в Івано-Франківській області. Даний регіон характеризується великою кількістю історично-архітектурних пам'яток, а також своїм туристично-рекреаційним потенціалом випереджає багато інших областей України, і є важливою туристичною атракцією країни. У січні 2018 р. Громадською Спілкою «Національна туристична організація України» було презентовано видання «Туристичний барометр України». Нижче показано внесок у валовий регіональний продукт від галузей туризму, від безпосереднього обслуговування відвідувачів, а також ВВП, що створений безпосередньо у туризмі. Показники валової доданої вартості в туризмі Івано-Франківської області (за 2018 р.):

- Валова додана вартість, що створюється в галузях туризму становить 6 490 044,84 тис. грн (8,27% від ВРП області);

- Валова додана вартість, що створюється безпосередньо в туризмі (в основних цінах) становить 6 103 973,76 тис. грн (7,78% від ВРП області);- Прямий внесок туризму в економіку області/регіон – 12,82% [37].

За даними Івано-Франківської державної адміністрації туристичний збір в Івано-Франківській області за 2020 р. становив 4 000 000 грн, або 97,2% до показника у 2019 році. Спад надходжень від сфери туризму вперше зафіксований у 2020 році. Для прикладу туристичний збір у серпні 2020 р. на 50% менший від туристичного збору у серпні 2019 р. Як завжди, найвідвідуванішими територіями стали гірські райони Івано-Франківської

області. Як приклад, у Верховинському районі туристичні потоки забезпечили на 50% більше надходжень, ніж в аналогічному періоді 2019 р, у Косові – на 27%, а у Яремчі – на 12%.

За надходженням туристичного збору лідерами стали:

- Яремчанська міська рада – 2 932,00 тис. грн;
- Івано – Франківська ОТГ і міська рада – 641,1 тис. грн;
- Косівський район – 61,09 тис. грн.;
- Долинський район(включаючи Долинську і Вигодську ОТГ) – 59,54 тис. грн;
- Коломийська ОТГ – 52,26 тис. грн [57].

За 2020 р. туристичний збір Івано-Франківської області склав 5,5 млн. або 91,39 % від аналогічного показника у 2019 році [57]. Податкові надходження до зведеного бюджету від суб'єктів туристичної діяльності Івано-Франківської області за 2020 р. склали 137,6 млн. грн., що є на 10 млн. грн, або 7% менше, ніж за аналогічний період у 2019 році [9]. За сприяння ГУ ДПС в Івано-Франківській області проведено моніторинг стану туристичного ринку у 2022 р. За даними моніторингу, туристичний збір Івано-Франківської області за 2022 р. понад 11,1 млн. грн (107 % від показника у 2021 р.). Найбільші надходження зафіксовані у таких громадах: Поляницька ТГ (56.44% частки області), Яремчанська ТГ (17,58 %), Івано-Франківська ТГ (12.47%) [9]. Для покращення розвитку туризму в області громади Закарпатської та Івано-Франківської області уклали договір про співробітництво. Громади Гуцульщини мають потужний потенціал у сфері туризму й креативних індустрій, виробництві екологічних товарів», тому спільними зусиллями вдасться раціонально використати ці ресурси й реалізувати багато проектів, що сприятимуть загальному регіональному розвитку.

Таким чином, туристичні кластерні структури забезпечують єдиний ланцюг проекту – від бізнес-ідей і розробки технологій до впровадження і

просування продукту на ринку, що визначає появу попиту на туристичний продукт. Так можна залучити інвестиції та забезпечити ефективне функціонування туристичного кластера на регіональному рівні. Отже кластери є новітніми інструментами розвитку регіонів, тому головним соціально – економічними наслідками від ведення кластерної діяльності є: збільшення бюджетних надходжень; збільшення зайнятості населення та кваліфікованих працівників; підтримка товарів вітчизняного виробника; популяризація української культури. Прикладом організації заснованої на співпраці є Асоціація «Єврорегіон Карпати – Україна». Метою діяльності якою є координація зусиль задля співробітництва та розвитку у сферах економіки, екології, туризму. Асоціацією реалізуються безліч проектів спрямованих на розвиток території.

Наступним етапом пропонується дослідження історико-культурних ресурсів Івано-Франківщини як чинника розвитку туристичної діяльності.

1.3. Історико-культурні ресурси регіону як чинник розвитку туристичної діяльності

Прикарпатська земля має славне князівське минуле. В області є шість міст, що згадуються в давньоруських літописах. Серед них Тисмениця (1143 р.), Снятин (1158 р.), Городенка (1195 р.), Тлумач (1213 р.), Коломия (1240 р.).

Івано-Франківщина має велику культурно-історичну спадщину. Такі давні і цінні пам'ятки як церква Пантелеймона під Галичем (XII ст.), Манявський скит (XVII ст.), дерев'яні гуцульські і бойківські храми відомі за межами країни, у т.ч. дві церкви-пам'ятки ЮНЕСКО у Рогатині та Нижньому Вербіжі Коломийського району. За кількістю пам'яток архітектури і містобудування область, одна з найменших за територією і населенням, займає третє місце в Україні.

В даний час в області під охороною держави знаходиться 1360 пам'яток архітектури, в тому числі 87 пам'яток національного значення, переважна більшість яких – це пам'ятки дерев'яної і мурованої архітектури, та пам'ятки житлового і громадського будівництва, зосередженого, в основному, в історичних містах. Область славиться цікавими історичними та культурними пам'ятниками. Серед них багато споруд XII ст. та церков таких як св. Пантелеймона, Успенський Собор, Різдва Христового. Незважаючи, на той факт, що область найчастіше асоціюють з гірськолижними курортами, вона також забезпечена санітарно-культурними та оздоровчими закладами, найбільша їх концентрація зосереджена у м. Яремче, адже саме це місто володіє широкими ресурсами, які стимулюють туристичну інфраструктуру в даному регіоні. Найбільш популярним туристичним напрямком протягом багатьох років залишається Буковель. Завдяки розвинутій туристичній інфраструктурі та наявним природним та рекреаційним ресурсам цей туристичний центр щороку приваблює тисячі туристів не лише з України, але й з різних куточків світу.

В Івано-Франківську налічується 6 пам'яток національного значення:

1. Колегіальний костюл Пречистої Діви Марії, побудований в 1703 році в стилі Барокко з поєднанням Ренесансу;
2. Костел Єзуїтів 1729 року побудований, сучасна назва Катедральний собор Святого Воскресіння;
3. Колегія Єзуїтів побудований 1742 року;
4. Вірменський костел 1762 року (зараз – Собор Святої Покрови непорочного зачаття Пресвятої Діви Марії);
5. Пивоварний завод збудований 1767 року, який вже втрачений як перше промислове підприємство міста;
6. Меморіальний сквер. Містяни знають його, як старовинний міський цвинтар або Станіславський некрополь. Перші згадки про це кладовище датуються 1782 роком. На цій території було поховано близько десяти тисяч

містян та військових [28].

Малі історичні міста Івано-Франківської області багаті на історико-культурні ресурси, а саме:

1) пам'ятки історії і культури – старовинні замки, давні церкви, житлові та громадські історико-культурні пам'ятки (Пнівський та Галицький замки);

2) чотири давньоруських міста (Галич, Тисмениця, Снятин, Тлумач) із комплексом пам'яток історії та культури;

3) місця народження та діяльності відомих в українській історії та культурі людей (зокрема, пам'ятник Марку Черемшині в Снятині, в м. Болахів – меморіальна дошка Н. Кобринській, пам'ятний знак Я. Лопатинському в Долині);

4) місця визначних історичних подій (опришківського руху, національно-визвольної боротьби українського народу) – Яремче, Галич;

5) центри традиційних українських промислів (писанкарства, ліжникарства, килимарства, вишивання, різьби по дереву, гончарства та інші) – Косів, Яремче [28].

У малих історичних містах Івано-Франківської області під охороною держави знаходиться 28 костелів і 4 синагоги. Костели, в основному, вирізняються бароковим стилем та відзначаються монументальністю і величністю (костел 1760 р в м. Городенка, костел Св. Миколая в Рогатині, костел Різдва найсвятішої Панни Марії в Долині, стара синагога в Болахові). Під охороною держави знаходяться також монастирі, три з них нині використовуються за первинним призначенням, колишній жіночий монастир Василіанок в Рогатині використовується під лікарню. Усі ці історико-культурні ресурси лише частково слугують основою розвитку пізнавального, наукового та інших видів туризму не лише місцевого, але й всеукраїнського та міжнародного значення.

У таких історичних містах Івано-Франківського регіону при феодализмі

існувало багато етнографічних груп. Серед них найкраще зберегли свої особливості етнографічні групи бойків та гуцул, представницькими поселеннями яких в межах регіону дослідження є Болахів та Долина, Надвірна та Косів. Збереження старовинних звичаїв та обрядів, основних галузей традиційного господарства, їхня презентація на туристичному ринку України та Європи є першочерговим завданням для національних туристичних організацій.

У 35 музеях малих міст Івано-Франківської області на збереженні є понад 380 тис. експонатів. Упродовж року їх відвідують майже 560 тис. осіб. Усього у музеях малих історичних міст області відкрито понад 240 виставок, організовується понад 7000 екскурсій. Через нестачу експозиційних площ музеї експонують всього 2% своїх колекцій, тому питання показу музейних колекцій залишається актуальним. Кількість відвідувань музеїв малих міст щороку змінюється. Малі історичні міста Івано-Франківської області мають достатньо велику кількість видових музеїв. Серед них є історичні, архітектурні, літературні, краєзнавчі та інші [28].

На території області збереглися руїни чотирьох замків: замку XVI ст. в с. Пнів Надвірнянського району, замків XVII ст. в селах Раковець та Чернелиця Городенківського району, та руїни Старостинського замку XIVXVIII ст. в м. Галичі. Цікавими в області є пам'ятки промислового та інженерного будівництва, в першу чергу – це унікальна доменна піч поч. XIX ст. в урочищі Ангелів (поблизу с. Ясеня) Рожнятівського району; солеварні кін. XIX-поч. XX ст. в м.м. Долині та Болахові – єдиний на Україні приклад солеварних споруд, що збереглися дотепер, а також пивзавод 1767р. в м. Івано-Франківську.

Найдавнішим є Галич, перша згадка про який відноситься до 898 р. Відомо, що Галич був столицею могутнього Галицького князівства і Галицько-Волинської держави. Тут створений Національний заповідник "Давній Галич".

Найбільшим культурним та економічним центром краю є обласний центр Івано-Франківськ (237 тисяч мешканців), історія якого налічує понад три з

половиною сторіччя.

Важливим культурним і духовним осередком краю є місто Коломия, третє за населенням після Івано-Франківська і Калуша. Населення міста й околиць створило немало перлин духовної та матеріальної культури. Скарбницею народних промислів є Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини і Покуття імені Й.Кобринського, що діє від 1935 року, музей "Писанка" оригінальної архітектури (у формі писанки), де зібрано понад 12 тисяч екземплярів писанок з України та інших країн.

Рис. 1.3.1 Музей «Писанка», м. Коломия, за [20]

Коломийський музей «Писанка» (рис. 1.3.1) є найоригінальнішим музеєм України. Він знаходиться в оригінальній будівлі у формі велетенської писанки (висота 13 м). Саме на Гуцульщині й Покутті українське писанкарство сягнуло найвищого мистецького рівня. Тож експозиція музею "Писанка" знайомить з багатотисячолітньою історією писанкарства, з різноманітними техніками її розпису та розмаїттям орнаментальних мотивів.

Етнографічно населення Івано-Франківщини поділяється на Опілля,

Покуття, Бойківщину та Гуцульщину. Їх мешканці зберегли деякі відмінності в мові, одязі, культурі та побуті й уже цим привертають увагу туристів.

В області розвинені різні види художніх народних промислів. Під руками різьбярів, гончарів, мосяжників, ткачів народжуються мистецькі вироби, що розходяться по світу. Визнаним центром гуцульського мистецтва є Косів, де працює мистецький ярмарок.

Рис. 1.3.2 Мистецько-ознайомчий маршрут
«Мистецьке намисто Покуття та Гуцульщини», за [20]

Народне мистецтво – це головний елемент національної ідентичності. Воно поєднує талант народу, його мудрість, розуміння краси і добра. Прикарпатський край наче створений для любителів прекрасного. Перлиною особливої краси в цьому Карпатському дивосвіті є Косівщина та Коломийщина, які заслужено вважаються мистецькими столицями Гуцульщини. Тут споконвіку успішно розвиваються усі види народного декоративно-прикладного мистецтва. Сучасні майстри цих двох регіонів по-новому осмислюють і творчо перевтілюють традиційні ремесла відповідно до вимог сьогодення. Край надзвичайно різноманітний у етноісторичному, архітектурному і мистецькому плані, бо охоплює Покуття і Гуцульщину.

Метою створення міжрайонного мистецько-ознайомчого маршруту «Мистецьке намисто Покуття та Гуцульщини» (див. рис. 1.3.2) є об'єднання кращих митців народного мистецтва навколо спільної ідеї – своєю творчістю прославити наш рідний край, ознайомити мешканців та гостей Косівщини та Коломийщини з потенціалом місцевих майстрів, ознайомитися з давніми традиціями, рідкісними ремеслами, усвідомити цінність яких можна на майстер-класах, що пропонують народні майстри. З'являються нові атракції, як музей українського одягу та побуту в м. Івано-Франківськ (рис. 1.3.3).

Рис. 1.3.3. Музей українського одягу та побуту, за [20]

Проект “Карпатський шлях дерев’яної архітектури – спільні дії для збереження та промоції історико-культурної спадщини українсько-польського прикордоння” реалізується за фінансової підтримки Європейського союзу в рамках Програми транскордонного співробітництва Польща – Україна.

Мета проекту – створення цілісних підходів до збереження та промоції дерев’яної архітектури – спільної культурної спадщини гірської частини українсько-польського прикордоння. Реалізація проекту призведе до створення спільного транскордонного шляху та його промоції, а також підвищення обізнаності місцевого населення щодо управління культурною спадщиною.

Передбачені наступні ключові заходи: розробка нового транскордонного

маршруту дерев'яної архітектури, до якого буде включено 163 (127 об'єктів на Підкарпатській області та 36 об'єктів на території України); розробка електронних продуктів: 2 інформаційних веб-сайти та 12 віртуальних турів; 2 промоційні кампанії; організація 6 транскордонних культурних заходів та 2 екскурсій (рис. 1.3.4).

Рис. 1.3.4 Проект “Карпатський шлях дерев’яної архітектури, за [20]

Це є дуже важливим для регіону, де розвивається туризм, бо сприяє створенню нових робочих місць. Як свідчать статистичні дані, зайнятість у туризмі більша, ніж в інших галузях економіки. Вплив туризму полягає і у стимулюванні зайнятості у сферах, пов’язаних з туристичною діяльністю.

У наступному розділі буде проаналізована оцінка розвитку туристичної діяльності в Івано-Франківському регіоні.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

2.1. Організація туристичної діяльності в регіоні

Івано-Франківщина – відомий туристичний регіон з унікальною природою, цікавими народними традиціями, обрядами і багатою духовною культурою, коріння якої в глибині століть. Ландшафти краю, чисте повітря, мальовничі вершини гір, оповиті легендами, високогірні озера приваблюють туристів своєю неповторною красою, а сучасні комфортабельні туристичні комплекси, затишні садиби зеленого туризму сприяють їх повноцінному відпочинку і оздоровленню. Унікальною для України є етнографічна палітра Івано-Франківщини. В області поруч мешкають бойки, гуцули, ополяни і покутяни, які зберегли відмінності в мові, одязі, культурі та побуті. Створені з душею і талантом твори народного мистецтва: оригінальні вишивки, вироби з дерева, шкіри, металу, кераміки тощо задовольняють найвишуканіший смак наших гостей.

Упродовж 2020-2021 років туристичний потенціал Івано-Франківщини за участі суб'єктів туристичної діяльності представлено на традиційних і онлайн виставках, форумах та інших заходах; організовано ознайомлювальні тури для журналістів, блогерів, туроператорів; реалізовано промоційні проєкти «52 вікенди на Івано-Франківщині», «Невдома: мандруй незвіданим Прикарпаттям».

Виготовлено та розповсюджено різноматичні промоційні видання; створено кілька відеофільмів, проведено 3D сканування 50 об'єктів культурної спадщини області. Спільно з гідами у 2021 році організовано IX-ий сезон щонедільних безкоштовних екскурсій в м. Івано-Франківську.

Серед заходів подієвого туризму найбільшу увагу туристів у 2021 році

привернули Міжнародний Різдвяний фестиваль «Коляда на Майзлях», Міжнародний форум Центральної та Східної Європи «Via Carpatia», Міжнародний музичний фестиваль «Underhill» та ін.

За офіційними даними у 2020 р. Івано-Франківську область відвідало 1,8 млн. туристів і екскурсантів, що на 10% менше, ніж у 2019 р. Падіння пов'язане з пандемією COVID-19. У рамках співпраці управління міжнародного співробітництва, євроінтеграції, туризму та інвестицій Івано-Франківської облдержадміністрації і телекомунікаційного оператора «Київстар» проведено аналіз даних мобільності груп абонентів протягом 2020 року до Івано-Франківської області.

У 2020 р. Прикарпаття відвідало 3.4 млн. абонентів з 23 областей України, з них – 2.1 млн. короткотермінових відвідувачів та 1.3 млн. одноденних відвідувачів (див. рис. 2.1.1).

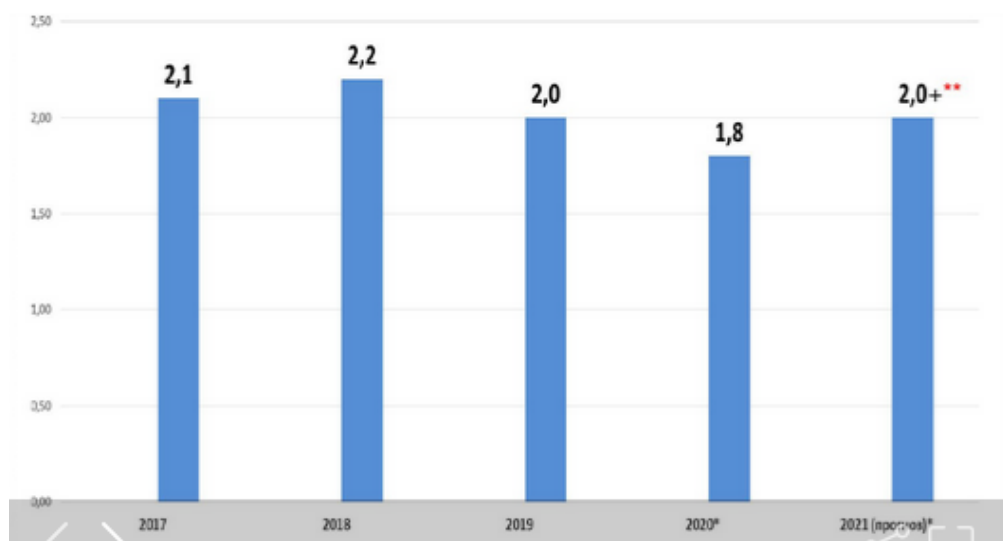

Рис. 2.1.1 Динаміка відвідуваності Івано-Франківської області, 2017-2021 рр., млн. осіб, за [19]

Державне агентство розвитку туризму України оприлюднило результати дослідження внутрішнього туризму у 2021 році. Івано-Франківська область увійшла в ТОП-5 (4 місце) найпопулярніших і найбільш відвідуваних туристичних DESTINACIЙ України. Лідерами також є Одеська, Львівська

області, м. Київ та Закарпатська область.

Географія відвідувачів. 88% туристів і екскурсантів Івано-Франківської області – громадяни України. Найбільше гостей приїхали з м. Києва (22,5%), Львівської (10,2%) та Дніпропетровської (6,4%) областей, Частка мешканців Прикарпаття, які обрали для відпочинку Івано-Франківщину, становить 6,9% (рис. 2.1.2 та 2.1.3).

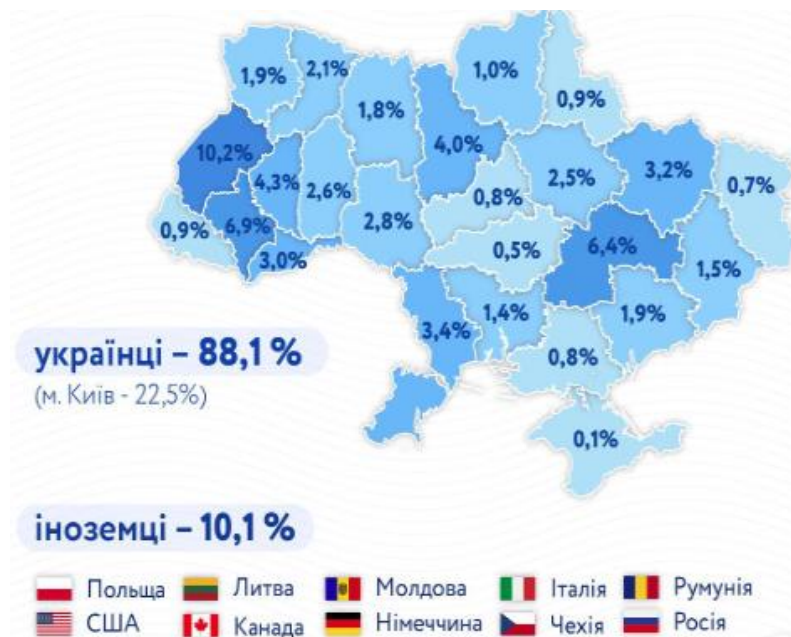

Рис. 2.1.2 Географія відвідуваності Івано-Франківської області, за [19]

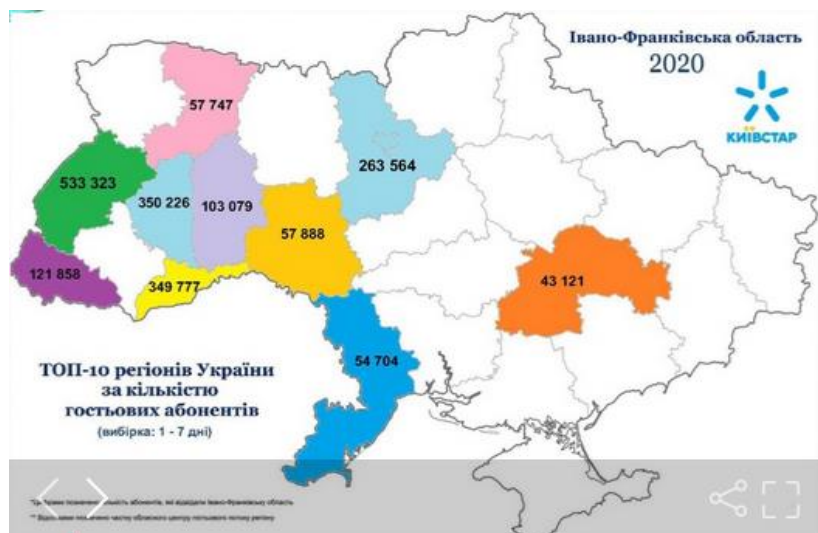

Рис. 2.1.3 Топ – 10 регіонів за прибуттям в Івано-Франківську область, за [20]

Частка іноземців складає 10%. Хоч офіційна статистика констатує дещо

інші показники (див. табл. 2.1.1). Найбільше відвідувачів зафіксовано з таких країн – Польща, США, Литва, Канада, Молдова, Німеччина Італія, Чехія, Румунія, Росія. 55% гостей Івано-Франківської області – туристи, 45% – екскурсанти. Івано-Франківськ та Буковель – регіональні лідери симпатій іноземців у 2021 р. Значну частку в загальному туристичному потоці також мають туристи з Туреччини, Німеччини, Саудівської Аравії. Іноземці в середньому подорожують 7-10 днів, середні витрати за подорож становлять \$929.

Таблиця 2.1.1

Кількість туристів, обслужених туроператорами та турагентами за видами туризму у Івано-Франківській області 2013-2020 рр., за [9]

Роки	Кількість туристів, обслужених туроператорами та турагентами, усього	У тому числі			
		в'їзні (іноземні) туристи	питома вага іноземних туристів, %	виїзні туристи	внутрішні туристи
2013	77666	5750	7,4	12025	59891
2014	63848	567	0,9	7609	55672
2015	65885	1324	2,0	6853	57708
2016	79973	2473	3,1	8588	68912
2017	73309	3190	4,4	14340	55779
2018	55781	3393	6,1	18816	33572
2019	63545	2295	3,6	25146	36104
2020	62479	1569	2,5	10430	50480

Як відстає офіційний сайт “Івано-Франківщина туристична” [20], українці для вибору туристичної дестинації найчастіше послуговувались інформацією соціальних мереж (53%), ЗМІ (35%) і порадами друзів, родичів, колег (31%); іноземці – порадами друзів, родичів, колег (37%), інформацією з соціальних мереж (36%) і послугами туристичних фірм (26%).

Головними трендами серед українських туристів є: мета подорожі рекреаційний туризм – 88% (див. рис. 2.1.4), 52% зупиняються в готелях, прийняли рішення про приїзд на основі інформаційної в соціальних мережах –

51%, 56: віддають перевагу екскурсійному дозвіллю і 79% відпочивальників рекомендують Івано-Франківську область в якості туристичної дестинації.

Рис. 2.1.4 Мета подорожі туристів в регіоні, за [57]

Найчастіше для поселення гості Івано-Франківської області обирали готелі (52%) і садиби (26%), для харчування – ресторати (53%) і домашню кухню у садибах (30%) (рис.2.1.5).

Найпоширенішими видами дозвілля респонденти назвали екскурсії (56%), відвідування розважальних закладів (53%) і активний відпочинок (45%).

Рис. 2.1.5 Повсякденні практики туристів [57]

Велике значення для обох груп відвідувачів становить інформація

спеціалізованих сайтів – 24% і 22% відповідно.

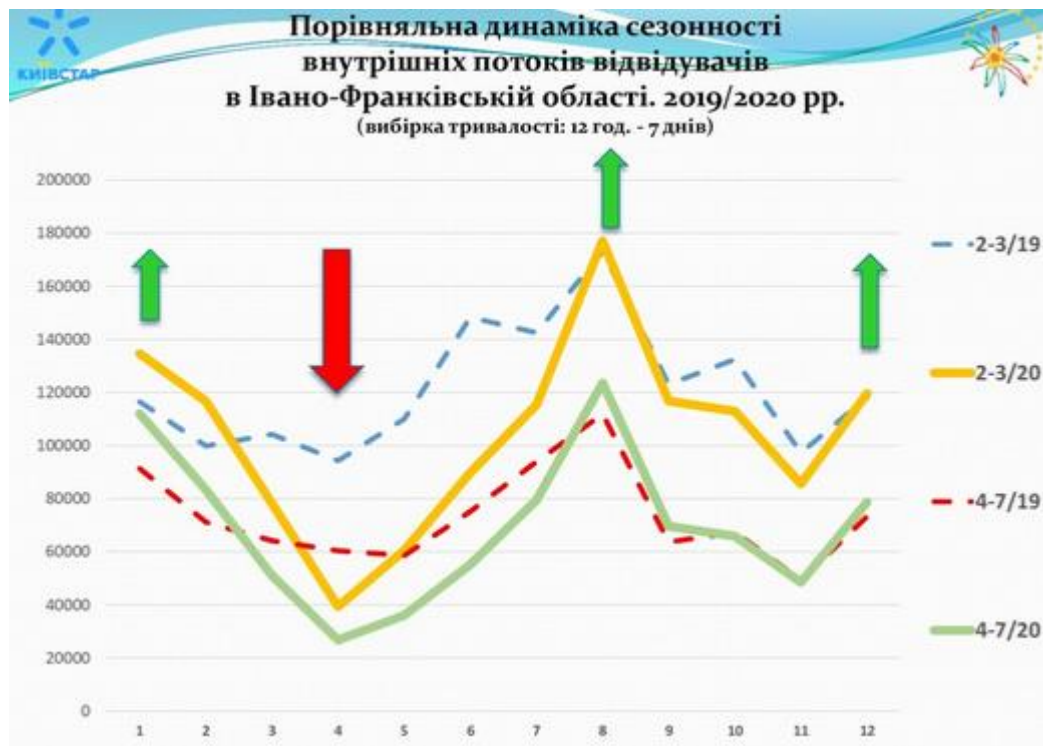

Рис. 2.1.6 Порівняльна динаміка сезонності внутрішніх потоків в області, 2019-2020 рр. (вибірка тривалості: 12 год. – 7 днів), за [52]

Аналіз даних гостьової мобільності абонентів з інших регіонів України до Івано-Франківської області засвідчив, що 2020 року найбільше падіння потоку відвідувачів припало на весну – першу половину літа (рис. 2.1.6).

Найпоширенішим видом транспорту для приїзду на Прикарпаття є автомобіль. Майже 40% відвідувачів приїхали на власному автомобілі. На другому місці за популярністю – залізниця – третина відвідувачів використала цей вид транспорту. Позиціонування Івано-Франківської області. Івано-Франківська область, на думку гостей, є дестинацією рекреаційного (відпочинкового) туризму. При цьому, найчастіше серед видів туризму респонденти зазначали культурно-пізнавальний (39%), гірськолижний та гірський туризм (34%).

Соціальний портрет відвідувача. 49% – молодь (у віці 18-35 років), 55% подорожували парою, причому 63% – одружені пари. 43% – наймані

працівники, 29% підприємці або власники бізнесу. 82% – мешканці міст. Важливо, що 64% респондентів відвідали Івано-Франківську область не вперше.

Переважаю на території Івано-Франківської області туристи відпочивали 3-4 дні (35%). 17% гостей – 7 і більше днів, 16% – 5 днів, 12% – два дні.

Як показано на рис. 2.1.7 та 2.1.8, середньодобові витрати відвідувача у 2022 році склали 1260 гривень. Середньодобові витрати екскурсанта – 1100 грн., туриста – 1400 гривень. Українські громадяни витрачали в середньому за добу 1200 грн., іноземці – 2200 гривень. У розрізі сезонів – найвищі середньодобові витрати відвідувачів зафіксовані взимку – 1600 гривень. У розрізі структури витрат – найбільше туристи витрачали на проживання (480 грн) і харчування (420 грн.), найменше – на сувеніри (250 грн.). Важливо, що 41% гостей не витрачали кошти на розваги, 43% – на покупки, 30% – на сувеніри.

Рис. 2.1.7 Фінансова карта витрат у середньому за добу, 2022 р., грн., [57]

Рис. 2.1.8 Структура середньодобових витрат, 2022 р., грн., за [57]

Податкові надходження до зведеного бюджету суб'єктів господарювання

сфери туризму (готельна індустрія та індустрія організованих подорожей) в Івано-Франківській області за 2021 р. склали 133,1 млн. гривень.

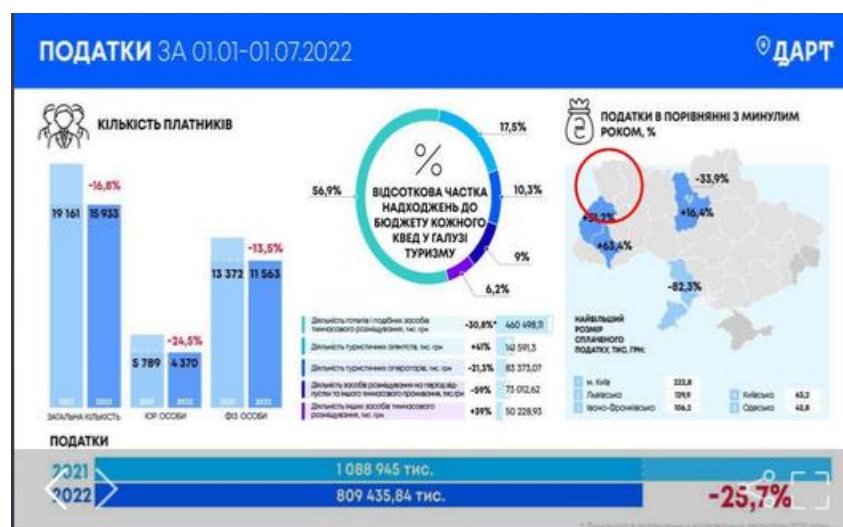

Рис. 2.1.9 Податки від суб'єктів туристичної індустрії у 2022 р, [15]

За інформацією ДАРТ, Прикарпаття було серед лідерів податкових надходжень за підсумками першого півріччя 2022 року (див. рис. 2.1.9).

Туристичний збір Івано-Франківської області у 2022 році склав 17,9 млн. грн., на 7 млн. грн. більше попереднього року та майже в шість разів більше ніж у 2019 році. Лідерами за надходженнями у 2021 р. від туристичного збору є Поляницька територіальна громада – 6,4 млн. грн., Івано-Франківська – 1,6 млн. грн. та Яремчанська – 0,8 млн. грн. (див. рис. 2.1.10, 2.1.11 та 2.1.112). Динаміку надходжень від туристичного збору показано на рис. 2.1.13.

Рис. 2.1.10 Туристичний збір в Івано-Франківській області, за [57]

Рис. 2.1.11 Туристичний збір в Івано-Франківській області за територіальними громадами, 2022 р., тис. грн., за [57]

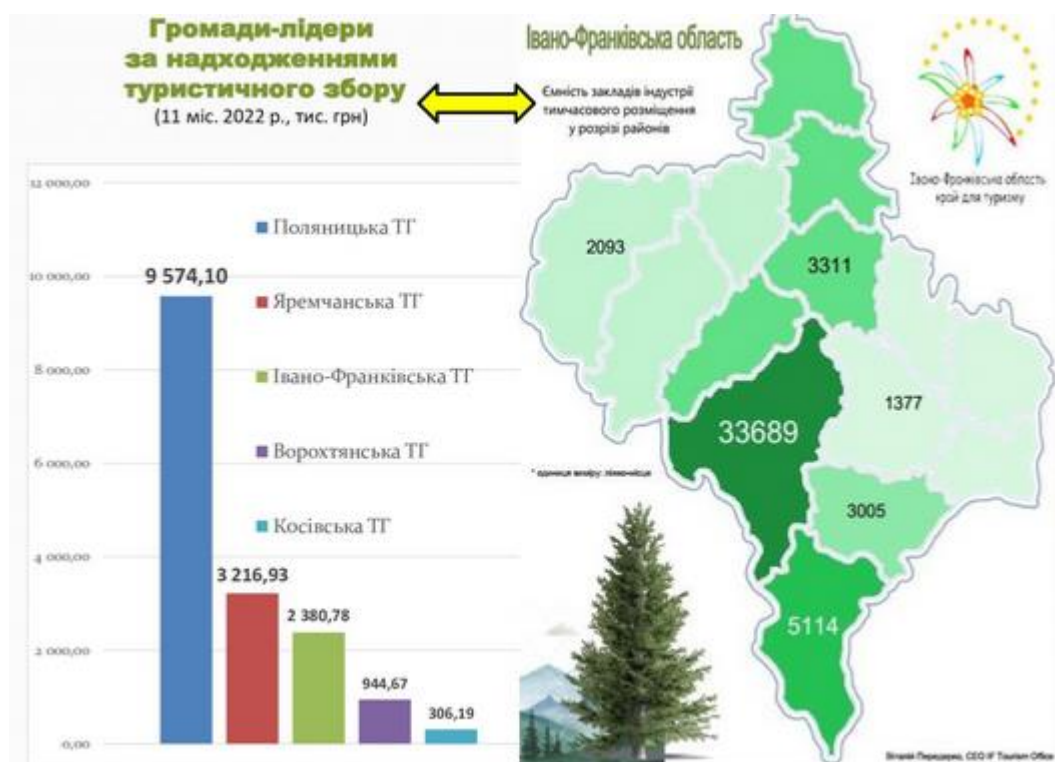

Рис. 2.1.12 Туристичний збір в Івано-Франківській області за територіальними громадами, 2022 р., тис. грн., за [57]

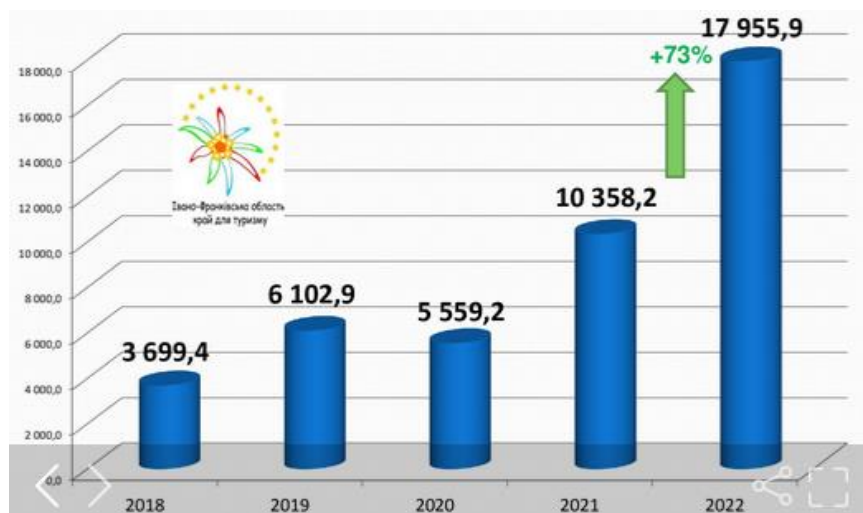

Рис. 2.1.13 Динаміка надходжень від туристичного збору, тис. грн., за [57]

На рис. 2.1.14, показано співвідношення надходжень у розрізі податкових агентів – юридичні та фізичні особи. Чітко видна тенденція переваги у надходженнях від фізичних осіб.

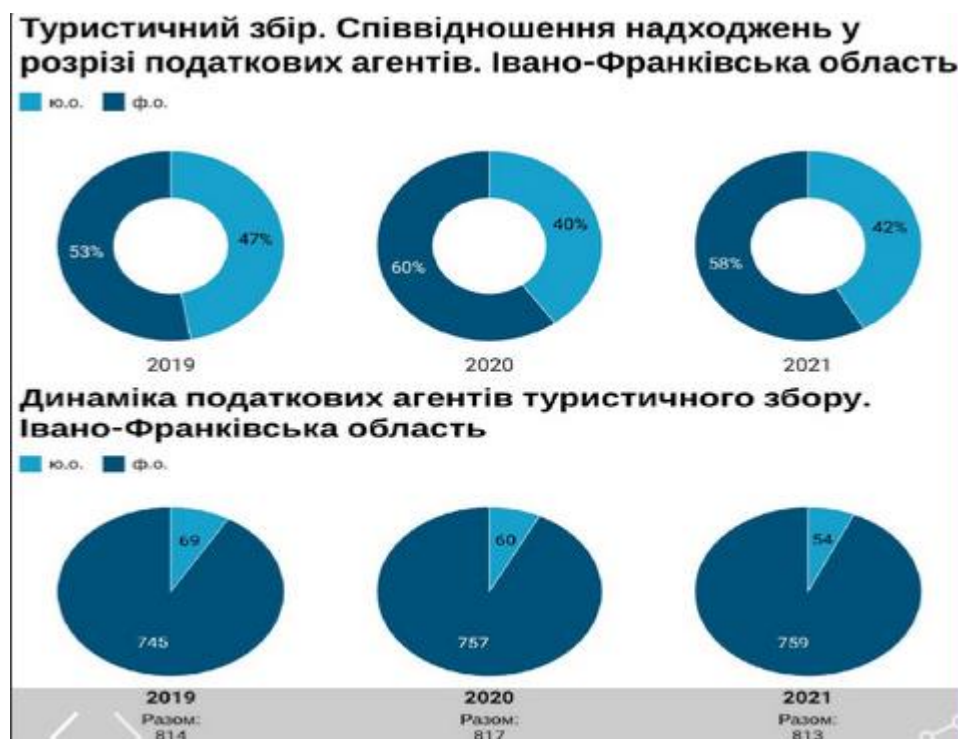

Рис. 2.1.14 Співвідношення податкових надходжень від фізичних та юридичних осіб, % [18]

Не використаним залишається потенціал Прикарпаття як регіону подієвого туризму. Частка подієвого туризму становить 5,8%, хоча 83% відвідувачів знають про щонайменше одну подію, яка відбувається на території області. До найвідоміших фестивалів і подій Івано-Франківщини респонденти віднесли: міжнародний гуцульський фестиваль, міжнародний фестиваль «Свято ковалів», міжнародний фестиваль сучасного мистецтва «Porto Franko», міжнародний фестиваль мистецтв країн Карпатського регіону «Карпатський простір», міжнародний форум Східної та Центральної Європи «Via Carpatia».

У народних звичаях – душа народу. На Прикарпатті особливо збереглися звичаї, традиції, обряди, зокрема, свята новорічно-різдвяного циклу. Обласний відкритий фестиваль народної творчості «Різдво в Карпатах» проводиться щорічно з метою відродження, поширення, пропагування та розвитку української культури, національних традицій, звичаїв і обрядів різдвяно-новорічного циклу, популяризації туристичного потенціалу Івано-Франківщини та її історико-культурної спадщини. Основним завданням заходу є вивчення і практичне знайомство з Прикарпаттям, джерелами автентичного фольклору. Участь у святі беруть кращі колективи Івано-Франківщини з обрядовими дійствами Гуцульщини, Бойківщини, Покуття та Опілля.

Різдво – найдивовижніше і найулюбленіше свято в усьому світі. Наш народ упродовж свого існування збагатився обрядовими дійствами. Різдвяні свята – це унікальний, ні на що не схожий час у році, коли мешканці та гості міста поринають в атмосферу дива і дарують собі та своїм близьким незабутню казку. Окрасою новорічно-різдвяних свят в обласному центрі є Різдвяний фестиваль «Коляда на Майзлях», який традиційно відбувається у храмі Царя Христа, монастиря оо. Василіян УГКЦ. Цей захід відбувається в храмі, тому що коляда – це молитва. Люди на кілька годин продовжують свою літургійну молитву прославою Бога у колядках та щедрівках. На різдвяному фестивалі чимало юних глядачів.

Щороку Івано-Франківськ приймає гостей з різних міст України на свято музики і танцю – фестиваль естрадно-спортивного танцю «ФЕСТ». Фестиваль започатковано у 1991 р. Автор ідеї та директор – Леоніла Жодік (Жильцова). «ФЕСТ» дав поштовх проведенню аналогічних заходів у Києві, Одесі, Маріуполі, Чернівцях та інших містах України.

У фестивалі щорічно беруть участь більше 1000 учасників (шкільна молодь, студенти, а також дорослі групи віком від 30 років). У рамках заходу відбуваються конкурси «Десять кращих танцювальних композицій», «Міс-ФЕСТ», «Краща танцівниця та кращий танцівник», визначаються кращі колективи в різних номінаціях, вручається «Приз глядацьких симпатій» тощо. Конкурс естрадного танцю проходить у 12 номінаціях та у трьох вікових категоріях. Кошти, зібрані на «ФЕСТі», йдуть на розвиток і проведення мистецьких заходів для дітей та молоді Івано-Франківська.

Івано-Франківщина – П'ємонт народної інструментальної музики. Немає більш ніде такої області, де б жило це мистецтво. Тут кожне село має своїх музикантів: скрипалів, цимбалістів, сопілкарів. Починаючи з 1987 року, на Івано-Франківщині відбувається фестиваль оркестрів народних інструментів «Кобзареві струни». До Рожнятова приїжджають творчі колективи з усіх куточків Прикарпаття, загалом участь у мистецькій програмі фестивалю беруть понад 15 оркестрів народних інструментів.

Це єдиний в Україні фестиваль народних аматорських колективів. На Івано-Франківщині він проводиться раз у два роки і більше як за чверть століття свого існування – традиційно в Рожнятові. Метою є популяризація автентики оркестрової музики.

Основною метою Всеукраїнського фольклорного фестивалю «Писанка» є вдосконалення школи традиційного народного мистецтва декоративного розпису, відродження розвитку писанкарства, виявлення і підтримка обдарованої молоді, яка цікавиться історією та збереженням народних

традицій. На свято приїжджають майстри писанкарства не лише з усієї України, але й з-за кордону.

Фестивальна програма включає: пасхальні ігри, гаївки, веснянки, театралізовані дійства, майстер-класи та конкурси писанкового розпису. Також у рамках свята відбувається виставка-продаж вишитого одягу, виробів з лози, глини та дерева.

Міжнародний мистецький фестиваль країн Карпатського регіону «Карпатський простір» заснований Національною оперетою України за сприяння Міністерства культури України.

Місією фестивалю є об'єднання країн Карпатського регіону не лише за територіальною ознакою, а й через мистецтво. «Карпатський простір» як масштабна культурна подія міжнародного значення є потужним інструментом культурної дипломатії, майданчиком для щорічних зустрічей митців, бізнесменів, дипломатів, політиків країн Карпатського регіону. Завдяки фестивалю країни-учасниці можуть презентувати свою культуру, фольклор і сучасні мистецькі надбання.

Учасниками заходу є митці та творчі колективи з України, Австрії, Польщі, Угорщини, Словаччини, Румунії, Молдови, Чехії, Естонії, Азербайджану та Грузії.

Щороку, на початку травня, в місті проводиться міжнародний фестиваль ковальського мистецтва «Свято ковалів».

Участь у феєрії вогню і металу беруть представники з України та з-понад 20-ти країн світу. Зокрема, на святі представлені ковальські школи Англії, Австралії, Бельгії, Білорусі, Іспанії, Литви, Німеччини, Нідерландів, Польщі, Узбекистану, Фінляндії, Франції, Чехії, Швеції, Норвегії. За традицією щороку ковалі разом виготовляють і дарують місту спільні декоративні композиції. Івано-Франківськ наразі має такі чудові витвори як «Букет майстрів», «Великоднє сонечко», «Дерево щастя», «Фотографічна рамка», «Карусель»,

«Арка партнерських міст», «Єднання».

У селі Космач на Косівщині, котре вважається найбільшим в Україні, щороку відбувається відкритий фольклорний етнофестиваль «Великдень у Космачі». Гості та учасники дійства мають змогу зануритися в неповторну атмосферу гуцульського колориту: помилуватися мальовничими карпатськими краєвидами, познайомитися із самобутніми космацькими звичаями, обрядами і ремеслами.

У програмі заходу етнографічні майстер-класи, фестивальна ватра, містечко етномайстрів, концерт автентичних українських колективів. Значущість фестивалю полягає у можливості відродження автентичних мистецьких надбань, зокрема, ремесел, якими славляться жителі Космача. Адже космацькі великодні писанки й унікальні вишивки відомі алеко за межами України.

Метою проведення Міжнародного форуму Східної та Центральної Європи “Via Carpatia” на Прикарпатті є створення сучасної платформи співпраці та діалогу між народами Центральної і Східної Європи, обмін досвідом формування програм розвитку гірських регіонів, збереження і розвиток культурної спадщини, вироблення нових форматів культурного та соціально-економічного співробітництва. Головною локацією заходу стане с. Криворівня, яке називають «Українськими Афінами». Тут жили і творили корифеї української культури, тут до сьогодні панують українські традиції, тут зберігається унікальна культура гуцулів Карпат. Програмою форуму передбачено проведення кількох фестивалів та культурних заходів:

- гуцульське народне дійство «Полонинське літо»
- міжнародна конференція «Коло Вінценза: майбутнє Карпат»
- кінофестиваль «TRANSCARPATIA»
- фестиваль народної творчості імені Гната Хоткевича
- фестиваль музики та мистецтв «Sounds of Carpatia»

- фестиваль «Made in Ukraine: зустріч у Карпатах».

“Полонинське літо” має давню історію, адже проводиться ще з 1960-років. Раніше святкування проходило у травні, коли худобувиганяли на полонину. Зараз свято ніби й символізує вихід на полонину, але відбувається вже тоді, коли полонинська ватра у розпалі. Адже, за вівчарською традицією, виганяючи худобу на полонини, пастухи розпалювали полонинську ватру. Вогонь підтримували ціле літо як своєрідний оберіг від диких звірів та нечистої сили – мавок, бісиць, чугайстрів.

У рамках Міжнародного фестивалю карильйонного і дзвонового мистецтва «Дзвони Ясної гори єднають усіх» на території Гошівського монастиря Чину Святого Василя Великого на Ясній Горі відбувається Божественна Літургія, благословення Найсвятішими Тайнами, концерт карильйонної музики за участю дзвонарів із різних країн, проведення майстер-класів від провідних українських дзвонарів, а також майстрів з виготовлення ляльки-мотанки, кераміки тощо.

Гошівський карильйон встановлений на дзвіниці Гошівського монастиря. Це другий карильйон в Україні. Він складається з 52 дзвонів, на яких можна виконувати церковні мелодії чи твори класичної музики. Карильйоном може керувати як людина (для цього він обладнаний спеціальною клавіатурою), так і комп'ютер. Тому місцеві жителі інколи називають цей карильйон «електронними дзвонами». Дзвони для цього карильйону відливали у Бельгії на пожертви приватних осіб. Їхні імена викарбувані на дзвонах. Перший ювілейний дзвін встановили та освятили 5 серпня 2012 р. із нагоди 275-ї річниці перенесення чудотворної ікони Гошівської Матері Божої до монастиря.

Міжнародний фестиваль актуального мистецтва «Porto Franko» – це повномасштабний мультидисциплінарний фестиваль сучасного мистецтва. Якісна сучасна українська музика, популярні та неоднозначні театральні постановки, кінопокази, зустрічі із сучасними письменниками й поетичні

читання, виставки, еко-майстерні, лекції – усі заходи фестивалю захоплять поціновувачів якісного сучасного мистецтва. Фестивальні майданчики розташовані так, що гості можуть відвідувати значну кількість локацій і побачити Івано-Франківськ під іншим кутом. Ідея «Porto Franko» – відкритий мистецький порт, у якому вільно співіснують, міксуються та досягають нових форм та якостей усі види мистецтва.

«Porto Franko» – це «місце сили», де поєднуються неможливі речі, де змішують стилі та напрями, мови та релігії, місце, де людина, вільна від класових, соціальних, політичних та інших умовностей, може відчувати себе вільною у творенні та сприйнятті справжнього мистецтва.

З дня свого заснування у 2010 р. «Porto Franko» став гостинним мистецьким портом для більш як 1000 музикантів, художників, танцюристів, перформерів, письменників і театральних груп з України, Польщі, Росії, Австрії, Німеччини, Франції, Нідерландів, Бельгії, Швейцарії, Іспанії, Ірану, Китаю, Ізраїлю, Литви, Японії.

Метою Міжнародного гуцульського фестивалю є розвиток та популяризація традиційних видів народного мистецтва, звичаїв, обрядів етнічної групи гуцулів-українців, підвищення соціального і мистецького статусу автентичного фольклору, виявлення самобутніх творчих колективів, окремих виконавців та майстрів образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва.

Традиційно фестиваль відбувається у восьми гуцульських районах Івано-Франківської, Чернівецької і Закарпатської областей, а саме: Путильському, Вижницькому, Яремчанському, Верховинському, Надвірнянському, Коломийському, Косівському і Рахівському.

У фестивалі беруть участь самодіяльні мистецькі колективи гуцульського регіону, які змагаються за першість на семи сценах у декількох жанрах: пісенному, музичному, театральному, хореографічному. На святі присутні

колективи, основу репертуару яких складають співанки, коломийки, пісні і танці, драматичні твори, сюжети відеофільмів з життя гуцулів.

Окрім мистецьких колективів, кожний район представляє виставку народних умільців, щоб показати кращі надбання краю у вишивці, різьбі по дереву та інших жанрах прикладного мистецтва.

Сьогодні у селах Тлумацького району відновлено традицію святкування фестивалю у день св. Петра та Павла, який відзначається з метою популяризації покутських народних звичаїв і традицій.

Фестиваль народної творчості «Вільха» входить до циклу літніх купальських свят. Цей звичай зародився ще у часи Давньої Русі, коли на Покуття нападали монголи і татари. Люди, втікаючи від них, ховалися у болотистих місцях, де росло багато вільхи. А вже коли вороги відходили, вдячні люди прикрашали вільху і вшановували її як рятівницю людського життя. Відтоді вільха на Покутті стала символом волі та порятунку.

Учасники фестивалю можуть стати свідками виступів фольклорних колективів, взяти участь у різноманітних майстер-класах.

Фестиваль автентичного одягу і традицій «Лудине» покликаний продемонструвати розмаїття народного строю у селах Гуцульщини, багатогранні вміння майстрів народної творчості, які працюють у цій царині, привернути увагу молоді до автентичного одягу, вкотре довести туристам та гостям краю, що Косів – це найбільший центр прикладного мистецтва в Карпатах.

У рамках фестивалю відбуваються покази давнього одягу представниками гуцульських сіл, молодіжне дефіле одягуз фольклорними елементами, конкурс на кращий одяг в номінаціях «Газда і газдиня», «Легінь і дівка», «Князь і княгиня», «Гуцульська дітвора».

Крім того, гості дійства мають нагоду спробувати традиційні гуцульські страви, розучити гуцульські танці під супровід троїстих музик, взяти участь в

гуцульських забавах.

Свято бойківського меду і ремесел відбувається на центральній площі міста Долини. Майже у кожному наметі – ікони святих Зосими і Саватія, покровителів бджіл, за народними переказами вони у своїх посохах привезли цих комах з Єгипту. На святі представлено досить широкий асортимент медової продукції. Колоритні пасічники з різних куточків Бойківщини охоче пропонують гостям свята скуштувати лікувального меду та медових напоїв різних сортів, а зі сцени лунають запальні фольклорні наспіви. Крім того, на святі можна придбати й інші лікувальні продукти бджільництва: маточне молочко, бджолиний квітковий пилок, прополіс, а досвідчені бджолярі ознайомлять присутніх зі всіма їх цілющими властивостями.

Головна мета обласного фестивалю аматорського мистецтва «Покутські джерела» – відродження, збереження і подальша популяризація кращих зразків покутської творчості. На фестиваль запрошуються аматорські художні колективи покутських та інших районів Івано-Франківщини. У рамках заходу відбувається прослуховування колективів, окремих виконавців у наступних номінаціях: вокально-хоровий жанр (хори, ансамблі, дуети, тріо, квартети, солісти); музичний жанр (оркестри, вокально-інструментальні ансамблі); хореографічний жанр (колективи народного і естрадного танцю); фольклорно-етнографічні колективи; майстри народної творчості та народні умільці. Протягом фестивального дня відбувається виставка майстрів декоративно-ужиткового мистецтва.

Туристично-краєзнавчий фестиваль «Сальви лицарській звитязі» супроводжують змагання клубів історичної реконструкції зі Львова, Івано-Франківська, Галича в лицарських поєдинках, козацькі розваги і бойовий гопак. Глядачі мають змогу познайомитись з виставкою середньовічних гармат, взяти участь у майстер-класах та конкурсах із застосуванням середньовічної зброї, зробити фото на згадку в середньовічних обладунках. Фестиваль

супроводжується ярмарком, виставками та майстер-класами майстрів декоративно-ужиткового мистецтва. Гості мають змогу побачити, як народжуються витвори справжньої народної творчості та спробувати власні сили у виготовленні мистецьких диковинок, що сприяє підвищенню активності відвідувачів, які з пасивних спостерігачів перетворюються на безпосередніх учасників свята.

Поряд можна скуштувати справжньої медовухи або ж медового квасу, посмакувати стравами народної кухні, зрозуміти магічне дійство приготування козацького кулішу зі шкварками та інших страв на відкритому вогні. Діти мають змогу розважитись на атракціонах і скуштувати смаколиків.

Етнографічний фестиваль «Галицька брама» відбувається з метою популяризації туристичної привабливості культурно-історичних місць, збереження, розвитку та популяризації національної культури, традицій, ремесел та фольклорно-етнографічної творчості краю.

У фестивалі беруть участь провідні музейні установи Івано-Франківської області, майстри народно-декоративного мистецтва. Програма «Галицької брами» передбачає презентацію музейних закладів, виступи фольклорних колективів, виставку майстрів народного мистецтва, проведення майстер-класів та підсумковий гала-концерт.

Всеукраїнський театральний фестиваль «Коломийські представлення» є унікальним явищем на театральній-фестивальній карті України. До участі у фестивалі запрошуються колективи України та зарубіжжя, які якісно вирізняються в театральному річищі – чи ракурсом репертуарної політики, чи схильністю до сценічного експериментаторства.

Вернісаж гуцульських ліжників «Барвограй» проводиться з метою збереження, відродження та розвитку ліжникарства, популяризації традицій народного мистецтва, створення умов для професійного зростання народних майстрів, ознайомлення із самобутньою культурою Гуцульщини, народними

художніми промислами, традиціями, звичаями, фольклором.

Традиційні щорічні вернісажі гуцульських ліжників засвідчують, що майстрині-ліжникарки розвивають цей народний промисел. Їх неперевершені барвисті ліжники зачаровують шанувальників народного мистецтва розмаїттям візерунків і кольорів, колоритом і неповторністю, довершеністю композицій, оригінальністю виконання. Це справжнє барвисте диво.

«Барвограй» – це зразок збереження і творчого розвитку, популяризації гуцульських мистецьких традицій.

Виставка-ярмарок робіт народних майстрів «Прикарпатський вернісаж» зорієнтована на представлення українського ринку туристичних послуг та популяризацію народних ремесел. Учасники пропонують вироби декоративно-прикладного мистецтва у різних напрямках: вироби зі скла, дерева та солом, вишивка та бісероплетіння, гончарство та кераміка, писанкарство та лозоплетіння. Мешканці і гості нашого краю мають чудову нагоду в одному місці побачити багато надзвичайних, чарівних і витончених речей, виготовлених в українських традиціях, з теплом та любов'ю.

Участь у фестивалі беруть понад 100 майстрів з різних областей України: Івано-Франківської, Київської, Львівської, Донецької, Сумської, Рівненської, Хмельницької, Тернопільської, Чернівецької, Черкаської та інших. Фестиваль також дає можливість представникам сувенірних магазинів, арт-салонів та галерей налагодити безпосередні контакти із майстрами-виробниками.

Фестиваль-конкурс «Мальований дзбаник» проводиться у Косові – одному із найвідоміших гончарних центрів в Україні. У цьому гуцульському містечку традиції місцевої мальованої кераміки збереглися до сьогодні – техніки риткування, ріжкування й триколірна гама забарвлення: зелена, жовта і коричнева фарби на білому тлі. У декоративному оздобленні керамічних виробів відображено рослинний і тваринний світ, різноманітні жанрові композиції з міфологічною, релігійною й побутовою тематикою, сцени праці і

свята, звичаї та обряди гуцулів.

Традиція мальованої косівської кераміки продовжує існувати в автентичному вигляді завдяки родинам, династіям та окремим майстрам, які передають свої вміння із покоління в покоління. Ця традиція заслуговує на визнання не тільки в Україні, а й у світі. Косівська кераміка – потенційний елемент Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО.

Метою фестивалю «Новорічно-Різдвяна іграшка» є вивчення та збереження традицій, звичаїв, обрядів українського народу і, зокрема, гуцульського краю з виготовлення, використання новорічно-різдвяної та дитячої іграшки, розвиток і популяризація звичаїв та обрядів святкування Дня Святого Миколая. Дітвора з нетерпінням чекає на появу самого Святого Миколая, який прибуває на свято з маленькими янголятками і традиційно приносить Вифлеємський вогонь, від якого загораються сотні маленьких вогників та запалюється святкова новорічна ялинка. У програмі заходу виставка-конкурс новорічно-різдвяних композицій «Збережемо лісову красуню», виставка-конкурс новорічно-різдвяних та дитячих іграшок, конкурс на кращий казковий персонаж, виставка-конкурс малюнків «Хай Святий Миколай збереже рідний край».

Упродовж дня працюють казкові станції, де на дітей чекають казкові герої. Кожен учасник та гість святкового дійства зможе поспілкуватись зі Святим Миколаєм і відвідати його будиночок. Окрім цього, гостей частують гарячим чаєм, узваром та солодкими гостинцями.

Фестиваль “Покутське яблуко” сприяє національному і духовному відродженню, утвердженню духу патріотизму та гідності, зберігає і відроджує традиції покутської народної творчості, фольклорно-етнографічну автентичність покутян, їхню матеріальну та духовну культуру. Громади із навколишніх сіл і міст презентують дари осені, а основний продукт свята –

яблуко.

У програмі заходу фольклорний концерт за участю художніх колективів, презентація продукції господарств, що спеціалізуються на вирощуванні яблук та іншої сільськогосподарської продукції.

Міжнародний фестиваль театрів ляльок «Обереги» започатковано у жовтні 2001 року. Тоді у ньому взяли участь представники трьох країн. Загалом фестивальна програма налічувала 12 вистав. Сьогодні фестиваль значно розширив свою географію. Глядачі мають змогу побачити вистави у виконанні вітчизняних та іноземних театралів, які зорієнтовані на дітей молодшого і середнього шкільного віку, старшокласників та дорослих. Щороку серед учасників фестивалю – лялькарі з Чехії, Польщі, Литви, Молдови, Словаччини.

Ткацтво – одне з найдавніших ремесел, яке має багатовікову історію і глибокі традиції. Великою популярністю користуються виткані шовковими білими нитками узорі на рушниках і сорочках. Дотримуючись давніх традицій ткацтва, тут продовжують виготовляти притаманні лише для Покуття взори (“павучки”, “кучеряві”, “качурові”, “ружі”) на рушниках, обрусах, жіночих та чоловічих сорочках, пішвах, серветках, доріжках, запасках і крайках.

Таким чином, Івано-Франківська область є автентичним регіоном з багатою природною і культурною спадщиною, високим рівнем сервісу і безпеки, з достатньо розвиненою відпочинковою інфраструктурою. Вимагає покращання цінова політика в регіоні та територіальна доступність. Туристи, гості і відвідувачі Прикарпаття позиціонують як автентичну і толерантну дестинацію із середнім рівнем інноваційності території. Важливо, що 81% гостей отримали позитивне враження від відпочинку, а 79% рекомендують область в якості туристичної дестинації.

Далі будемо аналізувати особливості розвитку туристичної інфраструктури в регіоні.

2.2. Особливості розвитку туристичної інфраструктури в регіоні

Івано-Франківщина – один із лідерів внутрішнього туризму України, щороку область відвідує 2 млн. туристів і екскурсантів. У 2020 році пандемія гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, призвела до глобального колапсу міжнародного та внутрішнього туризму. Внаслідок запровадження всеохоплюючого карантину у 2020 році спостерігались зниження ділової активності, обмеження обсягів пасажирських перевезень, припинення роботи закладів готельно-ресторанної індустрії тощо. У зв'язку з несприятливою епідеміологічною ситуацією, викликаною поширенням на території України COVID-19, туристична індустрія Івано-Франківської області теж зазнала збитків. Кількість суб'єктів господарювання, які припинили діяльність, становить 15%; готельєри сплатили на 10%, а туристичні фірми – на 25% відповідно менше податків і зборів, доходи закладів готельної індустрії зменшились майже на 25%.

За офіційними даними у 2020 році Івано-Франківську область відвідало 1,8 млн. туристів і екскурсантів, що на 10% менше, ніж у 2019 році; при цьому Прикарпаття зайняло другі місця в Україні за кількістю внутрішніх та іноземних туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності. У 2021 році на Івано-Франківщині спостерігається ріст в'їзних та внутрішніх туристичних потоків, за підсумками 7 місяців 2021 року туристичний збір в області у розмірі 5,8 млн грн. перевищив річний показник 2020 року. середній термін перебування становив понад два дні (рис. 2.2.1).

У 2020-2021 роках у рамках реалізації заходів регіональної цільової програми розвитку туризму в області облаштовано нові рекреаційні зони, прознаковано 100 км туристичних маршрутів, встановлено 16 туристично-інформаційних стендів (всього налічується понад 80), створено 20 віртуальних турів цікавими туристичними об'єктами і атракціями (всього інтегровано на

сайт www.iftourism.com 79). Вагомий вплив на розвиток туристичної інфраструктури мають реалізовані проєкти-переможці конкурсів ініціатив місцевих карпатських громад, проєктів та програм місцевого самоврядування, що співфінансувались за рахунок коштів обласного бюджету.

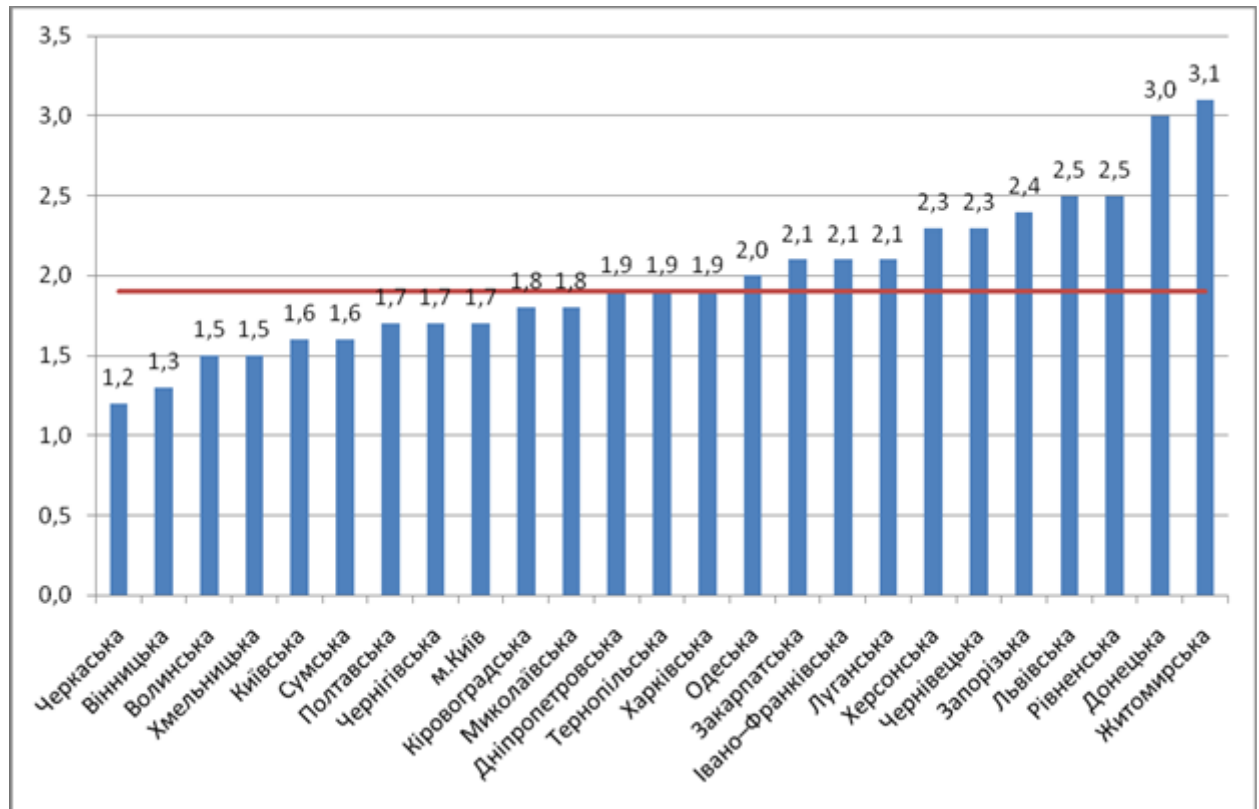

Рис. 2. 2.1 Середня тривалість перебування осіб у готелях за регіонами України, 2019 рік, дні, за [65]

На ринку готельних послуг зростає попит у подорожуючих на сучасні бюджетні види засобів короткострокового розміщення, такі як хостели, міні-готелі та капсульні готелі, кількість яких швидко поширюється. Хостел є засобом розміщення, в якому номери розташовані, як правило, за коридорною або блочною системою, та має умови для самостійного приготування їжі й санітарно-технічні зручності на поверсі або в блоці» [16].

Багато людей обирають хостели не тільки завдяки низькій вартості розміщення, а й завдяки специфічній демократичній атмосфері, де можна познайомитись з іншими гостями, поспілкуватися, обмінятися думками і

переночувати в дружньому оточенні. Хостели є своєрідною альтернативою традиційним засобам розміщення в Україні. В середньостатистичному хостелі обов'язково повинен бути хол, де розташована рецепція, барна стійка, а також кімната для спілкування і кухня з необхідним посудом і миючими засобами. Якщо в хостелі розташовано кафе, обов'язково чітко вказуються години його роботи – час сніданку, обіду і вечері. В спальні розташовані ліжка (інколи двоповерхові). В теперішній час майже всі хостели світу об'єднані в декілька хостел-мереж (міжнародних хостельних асоціацій). Найбільш відомою та впливовою є Міжнародна асоціація хостелів – European Youth Hostel Federation (YUNF) та її партнер – мережа європейських хостелів.

За рівнем якості послуг хостели поділяються на три категорії – стандарт (Standart), покращений (Superior) та люкс (Luxury). Одним із головних факторів віднесення хостелів до тієї чи іншої категорії є його місце розташування. Віддаленість хостелів від транспортних магістралей або рекреаційних центрів оздоровлення, незважаючи на рівень якості послуг, може бути причиною віднесення його до нижчої категорії. Основними вимогами, яких повинні дотримуватись хостели, є культура спілкування та прийому, чистота, приміщень, зручність та рівень безпеки. Більша частина хостелів відноситься до розряду стандартних. В Україні функціонує Всеукраїнська молодіжна хостельна асоціація (ВМХА), яка була створена у 2003 році. Вона щорічно проводить перевірку хостелів на предмет відповідності стандартам YUNF. Стандартні вимоги для хостелів в Україні розроблені мережею «Молодіжний туризм і хостели України». Подібно до стандартів, розроблених Міжнародною асоціацією, хостели поділяють на три категорії: стандарт (Standart), покращений (Superior) та люкс (Luxury). Категорія засобу розміщення визначається, головним чином, місцем розташування. За рахунок близькості розташування хостелів до центру міста, крупних бізнесових організацій або рекреаційних центрів – категорія їх підвищується. Ступінь завантаження

хостелів гостями області протягом 2021 р. та першого півріччя 2022р. становив 70-72%. Хостели, відповідно до міжнародної класифікації UNWTO, відносять до інших колективних засобів розміщення, що передбачає надання обмежених готельних послуг, за виключенням прибирання житлових приміщень загального користування. Приміщення готується і прибирається тільки для кожного нового гостя. Послуги поточного прибирання приміщення гостю не надаються, він повинен цим займатись самостійно, для чого отримує відповідний інвентар. Вимоги до хостелів в Україні практично не відрізняються від міжнародних вимог, що свідчить про належний рівень обслуговування гостей у вітчизняних закладах розміщення.

Популярними закладами для гостей у скрутний час є окремі види хостелів, які за своєю ціновою політикою є приємнішими у виборі. Ціни за проживання у хостелах за добу у Києві та інших великих містах України, сягають від 150 гривень і вище, надаючи обмежений перелік додаткових послуг. В Україні є хостели які спрямовані на свій контингент споживачів, такі як бізнес-хостели, сімейні хостели, студентські хостели (молодіжні), хостели для людей старшого віку та хостели для гостей з обмеженими фізичними можливостями.

На сьогоднішній час для гостей на першому місці у виборі закладу розміщення стоїть не тільки низька ціна, але й якість обслуговування, надання основних послуг та безпечність проживання. Так, наприклад у місті Чернівці за 500 метрів від автовокзалу та за 5,9 км від залізничного вокзалу, знаходиться хостел «Бункер». Він розташований у напівпідвальному приміщенні, яке буде відмінним укриттям у разі повітряної тривоги в Україні, тому і виникла ідея у власників назвати хостел саме «Бункер». До послуг гостей два двомісні номери категорій стандарт та економ, а також місця у двох чотиримісних номерах.

За схожою назвою та типом закладів розміщення у Києві функціонують подібні заклади також, і в інших містах України: хостел «Bunker Light», який

розташований у місті Харкові за 1 хвилину ходьби від центру. Інший хостел за назвою "Bunker Hostel", розташований у місті Чорноморськ, який знаходиться в 1,1 км. від Чорного моря і в 29 км від м. Одеси. До послуг гостей спальні місця в 8 і 12-ти місних номерах зі зручними ліжками. Гості хостелу "Bunker Hostel" можуть замовляти континентальний сніданок або сніданок за меню. У 300 метрах від хостелу розташовані магазини і кафе. До послуг проживаючих надається бар, загальний лаундж, безкоштовний інтернет Wi-Fi, цілодобова реєстрація. У номерах хостелу є гостинний куточок, телевізор з плоским екраном і кабельними каналами [16].

Всі заклади під назвою "Бункер" мають напівпідвальне приміщення, яке надає безпечні умови під час воєнного стану, або у випадку радіаційного зараження. Тому подорожуючі туристи та гості міста цікавляться такими місцями і все більше надають перевагу у виборі хостелів, які бронюють заради власної безпеки.

До малих готельних форм в Україні відносять капсульні готельні заклади розміщення. Перші капсульні готелі з'явилися в Японії у зв'язку з перенаселенням країни, для розміщення та короткострокового проживання великої кількості людей з обмеженою платоспроможністю – туристів, студентів, працівників офісів, які проживають далеко від місця роботи. Капсульний готель представляє собою будинок, який нагадує вулик, де кімнати для повноцінного відпочинку розташовуються дуже стисло, в кілька ярусів. Інфраструктура будівлі має коридорні та санітарно-технічні зони, адміністративні та додаткові приміщення. Житлове приміщення, яке представляє собою капсулу довжиною в 2 і шириною в 1 метр, розраховано на одну людину. Незважаючи на малу площу капсули, оснащення капсульних номерів дозволяє повноцінно відпочивати та спати, читати книги, дивитися телевізор, слухати радіо, заряджати мобільні пристрої. Всі номери мають індивідуальне освітлення і оснащені wi-fi. Незважаючи на спрощену

інфраструктуру номеру, капсульні готелі користуються популярністю у гостей міста, в аеропортах, на вокзалах, бізнес-центрах.

Капсульний готель – це вихід з положення для людей, які працюють далеко від дому, і бажаючих відпочити після напруженої і відповідальної роботи. Такий тип розміщення необхідний для пасажирів, які здійснюють пересадку на вокзалі або в аеропорту, тому що туристам часто доводиться чекати відкладений або затриманий рейс, а зняти номер в звичайному готелі не завжди можливо з фінансових міркувань або при відсутності вільних номерів.

В країнах Європи такий тип розміщення дуже поширений, тому що капсульні готелі не потребують великих вкладень та довгострокового повернення коштів від прибутку підприємства. Капсульні готелі окупаються значно швидше, ніж звичайні зіркові багатоповерхові готелі, а легалізація таких закладів для власників знано простіша. У кожній країні капсульні готелі несуть риси місцевого менталітету, тому європейські номери капсульних готелів більше нагадують каюти на кораблі.

Капсульні готелі можуть бути одномісними та двомісними, а також мати окремі зонування для жіночої та чоловічої статі. Все матеріально-технічне оснащення номерів проектується однаково, незалежно від країни. В Україні будівництво і використання капсульних готелів тільки набирає обертів. На сьогодні в нашій країні їх вже налічують більше десяти, це дозволяє створювати нові корпорації капсульних мереж. В Україні перший капсульний готель «GettSleep Boryspil» відкрився в липні 2019 р. в аеропорту Бориспіль. Перевагою даного капсульного готелю є його місце розташування, тому що аеропорти завжди заповнені різними подорожуючими, яким потрібно місце для відпочину при очікуванні необхідного рейсу. До позитивних факторів користування капсульними готелями в аеропортах відносяться: швидкість пошуку закладу розміщення для гостей, які подорожують транзитом; близькість до аеропорту, що дозволяє не пропустити необхідний рейс; погодинна оплата

короткострокового проживання; можливість придбати продукти харчування не виходячи із приміщення холу капсульного готелю; використання телевізора; оренда самокатів; зарядних пристроїв, та інших послуг які надаються закладом розміщення.

Капсульні готелі постійно розширюють свої можливості та вдосконалюють послуги. Так, наприклад, капсульний готель «AV-2» у Києві, який знаходиться за 500 м від Софійського собору має загальну лаунж зону, спільну сучасну кухню із їдальнею, камеру зберігання, власний сучасний дизайн із меблюванням та різним підсвічуванням в капсулі, терморегуляцію клімат-контролю.

Слід відзначити, що в Україні, в умовах пандемії COVID-19, капсульний готель «Monotel Space 2*» вперше надавав іноземним та українським подорожуючим безкоштовне проживання до п'яти діб зі всіма безкоштовними послугами, що є рідкістю для готельної сфери. За допомогою звернулось більше 50 подорожуючих, які просили допомоги у розміщенні. Цю програму лояльності задіяли бізнесмени мережі капсульних готелів, тому що в період пандемії необхідно було терміново надати допомогу туристам і гостям міста, які подорожували транзитом і не встигли вчасно виїхати із столиці через закриті кордони та відсутність транспортного сполучення між містами та державами. Ці заходи засвідчили високий рівень людяності, гостинності та сервісного обслуговування. Єдиною умовою для надання місця для проживання в капсульному готелі, це доказ припинення транспортного сполучення.

Так на готельний ринок України у 2022 р. зайшов ще один новий капсульний хостел в Києві під назвою «Бункер». Капсула це окремий, відокремлений простір, де є все необхідне, і пропонує своїм гостям із переліку матеріально технічного забезпечення, дві розетки, освітлення, поличку, висувний ящик для зберігання речей під ліжком та індивідуальну шафу поруч з ліжком. Також у закладі є загальна кухня з їдальнею, яка обладнана всім

необхідним для приготування їжі, загальний локер – ящик на індивідуальному замку, для зберігання цінних речей. У закладі гостям також надають різноманітну побутову техніку, таку як пральна машина (прання входить до безкоштовних послуг), сушильна машина, два великі холодильники, мікрохвильова піч, електрочайник, телевізор, праска, фен.

Слід відзначити, що класичні готелі, спеціалізовані готелі невеликої місткості та інші об'єкти комерційної нерухомості, займають одну конкурентну нішу. Нині відбувається змагання представників закладів розміщення за інвестиції та площі під забудову. У готельному середовищі таке явище стало особливо помітним, коли на Booking.com з'явилися пропозиції подорожних квартир, а Airbnb потурбувався про зручний інтерфейс для продажу готельного номерного фонду. Подібний стан речей змінило традиційне уявлення про готелі і призвело до розвитку так званих «альтернативних» форм розміщення, до яких можна віднести сервісні апартаменти, інвестиційні готелі, міні готелі, капсульні готелі, хостели, житло, що тимчасово здається, студентські комуни, і навіть приватні пансіонати.

На сьогоднішній день хостели є одним із важливих елементів планування подорожі молодих людей, які прагнуть заощадити свої кошти, а тому розвиток даної системи розміщень в Україні є дуже актуальним. Наявність хостелів допомагає підвищити туристичний потенціал країни і привабити до себе більше молоді з Європи.

Враховуючи постійні зміни, які відбуваються у різних країнах світу, ринок готельних послуг повинен враховувати всі ризики негативного впливу різних факторів та наслідків цих змін. Необхідно передбачити стовідсоткову безпеку для мешканців закладів розміщення, про що свідчить ситуація, яка склалася в Україні з коронавірусною епідемією COVID-19 та воєнним станом. Гості міста та бізнес-туристи почали ретельно вибирати заклади для тимчасового проживання, враховуючи не тільки місце розташування закладу і

наявність необхідних послуг, але й розглядають безпекову складову.

Для розвитку туристичної інфраструктури Івано-Франківської області має велике значення створення за рахунок коштів приватних інвесторів у 2019-2021 роках нових інтерактивних атракцій – етнопарк «Гуцул Ленд» (с. Поляниця), Парк історії землі (с. Підгір'я), музеїв, а також реалізація проєктів, що отримали у 2021 році фінансування з державного бюджету: «Глемпінги – створення ексклюзивного туристичного продукту в природоохоронних територіях», «Створення культурно-мистецького туристичного комплексу «Мальований дзбан».

На початок 2023 року в Івано-Франківській області налічувалось 1715 закладів розміщення місткістю 48,6 ліжко-місць. Варто виділити топ-5 громад за ємністю тимчасового розміщення (див. рис. 2.2.2). Готельне господарство у перспективі має стати провідним чинником активізації туризму, інтеграції держави у світові структури міжнародного співробітництва, зростання значення національної культури.

Рис. 2.2.2 Громади за ємністю тимчасового розміщення, за [9, 57]

Також варто підкреслити, що Івано-Франківська область розробила

першу в Україні регіональну Концепцію розвитку велосипедної інфраструктури, яка схвалена розпорядженням Івано-Франківської обласної військової адміністрації від 07.11.2022 року. Проєкт має назву “Bike AsceNT: велосипедна доступність об’єднує території”.

Створено мережу вуличної туристичної навігації у Ворохтянській ТГ (рис. 2.2.3).

Рис. 2.2.3 Вулична туристична навігація у Ворохтянській територіальній громаді, за [57]

Встановлено 9 інформаційних табличок з QR-кодами на історичних пам’ятках у м. Калуш.

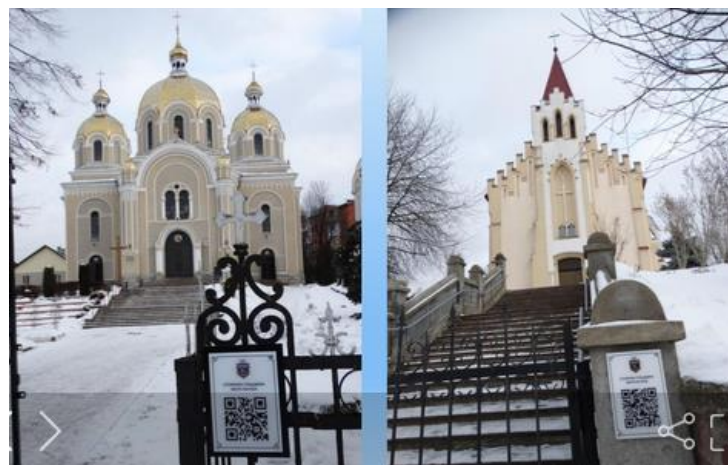

Рис. 2.2.4 Інформаційні таблички з QR-кодами, за [57]

Встановлено інтерактивну карту і 20 багатомовних аудіогідів на об'єктах і пам'ятках культурної спадщини м. Снятин (див. рис. 2.2.5) та облаштовано новий рекреаційний пункт “Під запідок” у с. Верхній Ясенів Гринявського лісового господарства (рис. 2.2.6).

Рис. 2.2.5 Інтерактивна карта у м. Снятин, за [57]

Рис. 2.2.6 Рекреаційний пункт “Під запідок”, за [57]

На території Івано-Франківської області функціонує ціла мережа

туристично-інформаційних центрів – місць де надається інформація про туристично-рекреаційні можливості обраного регіону (див. табл. 2.2.1).

Таблиця 2.2.1

Туристично-інформаційні центри області, складено за [20]

№ з/п	Назва ТІЦ	Адреса, телефон, факс, e-mail, веб-сайт
1	Туристично-інвестиційний центр м. Івано-Франківська	м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 4а 0342 54 15 10, 094 923 75 10 e-mail: ctinfo.if@gmail.com
2	Асоціація «Туристично-інформаційний центр «Бойківщина»	м. Долина, вул. Грушевського, 11 03477 2 52 30, 066 30 33 750 e-mail: boykivschyna@meta.ua dymyd030488@i.ua
3	Туристично-інформаційний центр «Верховина»	с-ще Верховина, вул. Рибчука, 7 03432 2 19 41, 096 372 44 00, 067 882 28 00 e-mail: skala2002@ukr.net
4	Надвірнянський туристично-інформаційний центр	м. Надвірна, майдан Шевченка, 5 03475 2 21 57, 096 861 84 38 e-mail: ntic@i.ua , v.hrynishak@gmail.com http://www.tur.nadvirna.info
5	Екотуристичний візит-центр Карпатського національного природного парку	м. Яремче, вул. Стуса, 6а 03434 2 11 55, 2 22 59, 067 907 64 32 e-mail: cnp@meta.ua , lgaiduk@meta.ua http://cnp.if.ua/ekoturystychnyi-tsentr
6	Туристично-інформаційний центр м. Коломиї	м. Коломия, вул. Театральна, 32 067 340 06 99, 066 724 72 03 e-mail: kolomyia_tour@i.ua https://www.facebook.com/kolomyia1241
7	Центр спадщини Вигодської вузькоколійки	с-ще Вигода, вул. Данила Галицького, 66 066 808 32 22 e-mail: serzh.andrusyak@gmail.com https://www.facebook.com/VygodaHeritageCentre
8	Косівський районний туристично-інформаційний центр	м. Косів, майдан Незалежності 096 096 16 06 e-mail: tic.kosiv@gmail.com https://www.facebook.com/pg/KosivTravel
9	Візит-центр «Галич»	м. Галич, вул. Кардинала Любомира Гузара, 7 067 343 57 52 e-mail: vcgalych@gmail.com http://vcgalych.if.ua
10	Візит-центр «Ільці»	присілок Голиці, с. Ільці, Верховинський р-н (097) 158 66 97 https://www.facebook.com/Еколого-освітній-візит-центр-Національного-природного-парку-Верховинський-111253794120562

Один з основних важливих чинників розміщення рекреаційних закладів є транспортне сполучення. Від нього залежить можливість організації

рекреаційної інфраструктури та зручність переміщення відпочиваючих. Пасажирські перевезення в межах області здійснюються залізничним, автомобільним та авіатранспортом. Експлуатаційна довжина залізниць в межах області становить 493 км. Щільність залізничних колій на 1 тис. км² території – 36 км (в середньому по Україні – 38 км). Обласний центр є найбільшим залізничним вузлом, лінії від нього розходяться в чотирьох напрямках і з'єднаний прямим залізничним сполученням з Болгарією, Молдовою, Польщею, Румунією, Литвою, Латвією.

Інфраструктура туристичного ринку Івано-Франківської області все ще не задовольняє в повному обсязі попит на туристичні послуги ні за кількістю, ні за якістю. Необхідно покращити матеріально-технічну базу, адже велика її частина є застарілою та не відповідає міжнародним стандартам. Туристичні потоки до Івано-Франківщини нині зростають, тому органам державної і місцевої влади необхідно приділяти увагу туристичній інфраструктурі.

Наступним етапом дослідження буде розкриття основних напрямів вдосконалення розвитку туризму в регіоні.

2.3. Основні напрями вдосконалення розвитку туризму в регіоні

В умовах нестабільності суб'єкти готельно-ресторанного бізнесу шукають шляхи хоча б часткового збереження доходів і ринкових позицій. Клієнти стають більш вибагливими і досвідченими, прагнуть персоналізованого підходу до обслуговування, а саме не придбання стандартного набору послуг у конкретний період, а можливості самостійного вибору конкретних компонентів страв, опцій у номерах, способів оплати й доставки тощо. У дослідженнях Sabre Corporation «Нові тренди в індустрії гостинності та переваги мандрівників», відповідно до якого понад 50,0% респондентів готові сплачувати більше за

проживання у готелі за можливості окремого вибору додаткових сервісів (наприклад, скасування бронювання, можливість проживання з тваринами, окремі послуги страхування), бронювання елементів подорожі безпосередньо у готелі (прокат авто, велосипедів, квитки на заходи тощо), а також за наявності персоналізованих пропозицій про заходи готелю.

Готелі й ресторани активно впроваджують маркетингові інновації, змінюючи методи дистрибуції своїх послуг. Наявні просування у соціальних мережах, картки лояльності, що діють у мережі закладів-партнерів, онлайн-бронювання, доставка тощо. Набувають популярності різноманітні BTL-інструменти, тобто діяльність, спрямована на емоційний стан споживача, а саме на момент прийняття рішення щодо придбання послуги. BTL-інструменти включають проведення промоакцій, демонстрацій, семплінгу, тестових випробувань, надання знижок, бонусів [16].

Серед організаційно-управлінських інновацій актуальності набуває розроблення бізнес-стратегій діяльності компаній. В мінливому ринковому середовищі менеджмент усвідомлює необхідність вибору довгострокового вектору розвитку та найбільш оптимальних методів ведення бізнесу й конкурентної боротьби. Заклади готельно-ресторанного господарства стали більш активними у передачі неосновних функцій на аутсорсинг, шукають шляхи оптимальнішого використання наявних площ, зокрема здають окремі приміщення в оренду. Набувають популярності сервіси, що допомагають оптимізувати витрати, зокрема сервіси для управління рестораном, від створення технологічних карт, роботи із закупівлями до управлінської звітності та систем лояльності; сервіси, що дають змогу управляти графіком співробітників і оптимізувати його, відслідковувати виконання операційних стандартів, спрямованих на скорочення харчових відходів.

Ринок готельно-ресторанних послуг є надзвичайно насиченим, тому заклади постійно перебувають у пошуку нових рішень задля того, щоби

здивувати й зацікавити клієнтів. Так, готелі й ресторани відкриваються у незвичних місцях (в замках, під водою, колишніх в'язницях), мають незвичний інтер'єр (будуються з льоду; кімнати мають вигляд капсул, скляних бульбашок, бочок з-під вина, пташиних гнізд тощо), розкривають певну тематику, мають незвичні способи обслуговування (обслуговування в темноті, з офіціантами-тваринами).

Види інновацій у готельно-ресторанному господарстві		
Продуктово-технологічні	Маркетингові	Організаційно-управлінські
- нові види сировини; - нові/удосконалені послуги/продукція, супутні/додаткові послуги; - зміна/удосконалення технології виробництва, форм обслуговування; - діджиталізація/автоматизація праці; - персоналізація обслуговування; - екологізація діяльності	- освоєння нових ринків/сегментів споживачів; - нові/удосконалені методи презентації і збуту; - управління заходами; - нові/удосконалені програми лояльності; - нова політика ціноутворення	- реорганізація, удосконалення форм і методів ведення бізнесу, організації робочих місць, використання площ, внутрішніх і зовнішніх зв'язків; - інноваційні інтегровані системи управління; - удосконалення форм і методів державного управління

Рис. 2.3.1 Види інновацій у готельно-ресторанному господарстві [63]

Чимало останніх інновацій індустрії гостинності (рис. 2.3.1) пов'язані з екологізацією діяльності і ланцюжків створення цінностей, сутність якої полягає в ощадливому використанні ресурсів, використанні відновлюваних джерел енергії, зниженні негативного впливу на довкілля, використанні екологічної сировини, пропозиції екологічної продукції, впровадженні принципів екологічної і соціальної відповідальності у діяльність підприємств.

Актуальним трендом сьогодення є цифрова трансформація та технологізація. Ресторанам і готелям уже замало просто відповідати критеріям чистоти, якості і свіжості продукції, високого рівня обслуговування. Клієнти стали вибагливішими і більш нетерплячими, очікують від закладів

технологічності та відповідності вимогам часу, миттєвого прийому замовлень та їх виконання, активно пишуть відгуки, що впливають на рішення про відвідання закладу іншими потенційними клієнтами. Наприклад, за даними результатів досліджень ресторанного ринку, озвучених на одній з експертних сесій NRA Show, 71% відвідувачів закладів важлива можливість замовити їжу на виніс; 52% гостей чекають у ресторані безкоштовний Wi-Fi; 47% людей розраховують, що в закладі можна зробити попереднє замовлення по телефону; 78% мілленіалів шукають меню закладу в Інтернеті; 32% мілленіалів вже платять через Apple Pay і Google Pay. Саме тому впровадження технологічних інновацій є необхідністю, що дає змогу суб'єктам індустрії гостинності відповідати очікуванням і зростаючим запитам клієнтів.

Можна виокремити низку технологічних тенденцій, що вплинуть на індустрію гостинності найближчим часом.

1) Штучний інтелект, що дає змогу зробити обслуговування клієнтів більш персоналізованим, дає змогу менеджменту оперативно збирати інформацію та реагувати на потреби гостей. Приклади застосування штучного інтелекту в індустрії гостинності – це чат-боти та сервіси, що дають змогу здійснювати порівняльний аналіз та перевірку негативних відгуків клієнтів, управління соціальними каналами в режимі реального часу тощо.

2) Доповнена та віртуальна реальність, що дає змогу клієнтові зануритись у віртуальне середовище або ввести в поле його сприйняття додаткові сенсорні дані. Наприклад, у ресторані “Sublimotion” (Іспанія) нові технології дають змогу постійно змінювати простір і меню, гості одягають гарнітуру, щоби побачити, як страви пливуть повітрі, а також можуть побачити інформацію про склад страв у режимі реального часу. У ресторані “Mad Rex” (Філадельфія) гостей занурюють в атмосферу, співзвучну однойменному коміксу та фільму, а віртуальна реальність використовується, щоб літати, нищити літаки й готувати їжу задля того, аби вижити; ресторан “First Airlines” (Токіо) з перших хвилин

занурює відвідувачів в атмосферу польоту. Передові готелі також починають повсюдно використовувати VR та 360-відео, що дають змогу найкраще продемонструвати гостям можливості, потенціал готелю та пропоновані послуги.

3) Роботизація та автоматизація. Тенденцією останніх років стало використання сервісних роботів (ресепшійоністів, консьєржів, садівників, помічників на кухні, офіціантів, барменів, автомобілів без водіїв). Автоматизація охоплює такі процеси, як оформлення й оплата замовлень, реєстрація в готелі, приготування страв.

4) Блокчейн-технології – це інструмент для роботи з інформацією, що має на меті революціонізувати програми лояльності клієнтів, ланцюжок поставок та конфіденційність даних, «формуєчи «довірене цифрове середовище», дає змогу значно підвищити надійність замовлень, бронювань та платежів, забезпечить надійність інформації та відгуків про послуги».

5) 5G – широкопasmовий надшвидкісний бездротовий інтернет-зв'язок, що сприятиме повсюдній діджиталізації індустрії гостинності.

6) Розумні готелі, обладнані інженерними та ІТ-системами, що дають змогу автоматизувати та систематизувати процеси на етапі реєстрації, сервісу в номері та сервісу в готелі загалом. Окремою віхою нововведень в умовах пандемії коронавірусу стало впровадження безконтактних технологій. Набувають поширення системи голосового пошуку й контролю, розпізнавання облич, управління приладами, освітлення та клімат-контролю, замовлення додаткових послуг (СПА, таксі, доставки, пробудження тощо) за допомогою додатків для смартфона.

На характер інноваційної поведінки суб'єктів туристичного бізнесу впливають чинники зовнішнього й внутрішнього середовища. Ідентифікація цих чинників дає змогу визначити, що перешкоджає впровадженню інноваційних рішень, і виявити конкретні напрями, що потребують підтримки

та розвитку.

Тобто, в сучасних умовах, коли ринок туристичних послуг призвичаюється до роботи в умовах війни, а конкуренція стає все жорсткішою, його гравці присвячують усе більше уваги пошуку шляхів виживання, втримання клієнтів і підвищення привабливості своїх послуг. Чинником подальшого розвитку, втримання конкурентних позицій і відповідності світовим стандартам, беззаперечно, можуть стати інновації.

Туризм має значний потенціал для розвитку, обумовлений наявністю сприятливих природно-кліматичних умов, великої кількості природних і культурних ресурсів, збережених національних традицій і фольклору, а також туристичної інфраструктури, що динамічно розвивається.

Разом з тим, ситуація, що склалася в туристичній сфері, створює низку викликів. Подальший розвиток туризму, що є одним із стратегічно важливих секторів економіки регіону, потребує якісних перетворень, спроможних забезпечити підвищення туристичної конкурентоспроможності Івано-Франківської області на внутрішньому та зовнішньому ринках і, при цьому, зберегти сталий розвиток територій і громад.

Основними проблемами розвитку туризму є:

- незадовільний стан окремих ділянок місцевих доріг, що перешкоджає доступності до туристичних локацій;
- бюджетне недофінансування сфери туризму за напрямками розвитку рекреаційної інфраструктури і промоції;
- диспропорція розвитку туристичної інфраструктури у територіальних громадах області;
- недостатня кількість конкурентоспроможних сучасних інтерактивних атракцій;
- обмежений асортимент пропозиції якісних і конкурентоспроможних туристичних послуг та продуктів на ринку внутрішнього та в'їзного туризму;

- відсутність програм пільгового кредитування для суб'єктів туристичної діяльності;
- надмірна плинність кадрів у сфері туристичної індустрії;
- засміченість рекреаційних зон, руйнування природно-заповідних екосистем транспортними засобами;
- відсутність належного контролю за водовідведенням у туристичних центрах області.

Метою Регіональної цільової програми розвитку туризму в Івано-Франківській області на 2022-2026 роки є перетворення туризму на один із провідних секторів економіки області, формування конкурентоспроможного на національному та міжнародному ринках туристичного продукту для потреб розвитку внутрішнього і в'їзного туризму. Основними стратегічними завданнями Програми [47] є:

- збільшення кількості туристів і екскурсантів;
- зростання надходжень до бюджетів всіх рівнів від надання туристичних послуг суб'єктами туристичної діяльності;
- розвиток туристичної та придорожньої інфраструктури;
- розвиток і диверсифікація туристичного продукту;
- зростання зайнятості населення в туризмі та супутніх галузях економіки;
- маркетинг туризму області, її територій і громад;
- розвиток міжрегіонального і міжнародного співробітництва.

Програмою визначаються такі пріоритетні напрями розвитку туризму:

- розвиток туристичної інфраструктури і навігації;
- збереження і управління природною та культурною спадщиною;
- створення і підтримка конкурентоспроможних туристичних та курортних продуктів/атракцій;
- розширення мережі туристично-інформаційних центрів;
- забезпечення сталості туризму шляхом зменшення негативного

антропогенного впливу на довкілля, туристичну привабливість територій;

- розвиток державно-приватного партнерства і кластерних ініціатив;
- підвищення кваліфікації кадрів у сфері туристичної індустрії;
- промоція туристичного потенціалу;
- проведення статистичних, маркетингових, соціологічних та інших досліджень у сфері туризму та курортів;
- реалізація міжрегіональних і транскордонних проєктів.

Виконання Програми дасть змогу підтримувати позитивний імідж Івано-Франківщини як розвинутого туристичного регіону в Україні та Східній Європі, що забезпечить збільшення кількості туристів і екскурсантів, зростання зайнятості населення в туризмі та супутніх галузях економіки, обсягів туристичних послуг, надходжень до бюджетів всіх рівнів.

Таблиця 2.3.1

Очікувані результати виконання Програми [47]

№ з/п	Очікувані кінцеві результати від реалізації Програми в динаміці змін цільових показників	Одиниця виміру	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік
1.	Кількість створених/ облаштованих маршрутів, об'єктів, атракцій, територій	од.	5	5	5	6	6
2.	Кількість проведених/підтриманих промоційних заходів	од.	20	20	25	25	30
3.	Кількість співфінансованих грантових проєктів	од.	3	3	3	3	3
4.	Обсяги надходжень туристичного збору	млн грн.	10,5	11,0	11,5	12,0	12,5
5.	Кількість туристів і екскурсантів	млн осіб	2,1	2,2	2,2	2,3	2,4

Таким чином, все це сприятиме розвитку існуючої туристичної інфраструктури Івано-Франківської області, забезпечить комплексний розвиток туристичних центрів. Реалізація Програми сприятиме диверсифікації регіонального туристичного продукту, підвищенню якості послуг, залученню інвестицій у туристичну галузь регіону.

Культурно-пізнавальний тур “Неймовірне Прикарпаття”

Гуцули – це один із українських етносів, які здавна населяють Карпати. Їх походження до кінця не з’ясоване; припускають, що серед їх предків могли бути войовничі гуни, літописні уличі, залишки розгромлених Київською Руссю білих хорватів. Основним заняттям гуцулів завжди були вівчарство та лісозаготівля. А у наш час до цього додався ще й агротуризм. Тож у триденній подорожі випробуємо на собі традиційну гуцульську гостинність. Туристи самостійно добираються до Львова з різних регіонів України.

Таблиця 1

Опис туру

Характеристика туру	Конкретизація ознак
Вид туру за метою подорожі	Культурно-пізнавальний
Вид туру за кількістю та категорією споживачів	Груповий,
Маршрут	Львів - Ворохта
Загальна протяжність маршруту, км	518
Тривалість туру	3 дні / 2 ночі
Транспортні послуги	Мікроавтобус
Розміщення	Приватний котедж у Верховині “Відпочинок у павука” На території є двоповерховий будинок (16 місць) з терасою, альтанка, мангал, дитячий майданчик. Поряд є річка та ліс.
Харчування	Дворазове
Екскурсійні програми	огляд взірця гуцульської архітектури – ресторану «Гуцульщина» прогулянка стежкою Довбуша Галич (музей природи землі Галицької) вихід на гору Пушкар музей «Тіні забутих предків» Криворівня (музей «Гуцульська гражда», огляд церкви)
Анімаційні програми	Сауна майстер-клас з готування гуцульської їжі, фотографування у народному одязі сувенірний ринок
Страховання	Стандартне від нещасних випадків
Інші (екскурсійні, розважальні програми, відвідування басейну) - необхідно зазначити, чи включаються у вартість туру, чи оплачуються як додаткові	у основну вартість туру не входять, сплачуються додатково

Таблиця 2

Програма туру

1 день	• виїзд зі Львова (7:00) • Галич (музей природи землі Галицької) • переїзд до Яремче • прогулянка до водоспаду • огляд взірця гуцульської архітектури – ресторану «Гуцульщина» • обід • прогулянка стежкою Довбуша • Ворохта (огляд церкви) • Верховина (поселення в готель і вечеря)
2 день	• сніданок • вихід на гору Пушкар • музей «Тіні забутих предків» • обід • майстер-клас з готування гуцульської їжі, фотографування у народному одязі • сауна
3 день	• сніданок • виселення з готелю • Криворівня (музей «Гуцульська гражда», огляд церкви) • переїзд до Косова • сувенірний ринок • обід • майстер-класи з народних ремесел • повернення до Львова

У вартість входить:

- проїзд мікроавтобусом за маршрутом
- проживання у готелі (двомісні номери)
- щоденне дворазове харчування + перекус на горі у другий день
- екскурсійні послуги
- вхідні квитки у музеї та заповідники
- майстер-класи з народних ремесел
- супровід гіда
- страхування на час подорожі

У вартість НЕ входить:

- напої і харчування поза програмою
- сауна

Особливі умови. Тур не передбачає значних фізичних навантажень, але у програмі передбачена невелика прогулянка горами, де необхідно мати спортивне взуття (трекінгове або кросівки). Враховуємо, що на вершині гори температура повітря може бути суттєво нижчою, ніж унизу, а також часто буває сильний вітер. Можливі зміни у програмі через погодні умови. Вартість туру перераховується відповідно до кількості учасників у групі.

Таблиця 3

Калькуляція туру

№ з/п	Найменування витрат	Ціна, грн	Кількість	Розрахунок	Загальна сума, грн
1	Трансфер 518 км (м. Львів – Ворохта – Львів)	Х	х	х	2280
2	Проживання, сніданок, обід, вечеря (<i>вказати тип номера та тип харчування</i>)	Проживання-200/особу Харчування – 150/особу	2 ночі 3 днів	200*16*2 150*3*16	6400+ 7200
3	Екскурсійні послуги (за бажанням споживача можуть бути включені у вартість туру, а можуть бути віднесені до додаткових витрат)	400	16	400*16	6400
4	Анімаційні програми	200/особу	16	200*16	3200
5	Заробітна плата гіда	500	3		1500
	Основні витрати	х	х		20580
6	Накладні витрати	х	5,0 % (від основних витрат)	20580*5,0 %	1029
7	Страховання туристів від нещасних випадків	х	5,0 % (від основних витрат)	20580*5,0 %	1029
8	Прибуток	х	20 % (від основних витрат)	20580*30 %	6174
9	Загальна вартість туру	1800	16		28812

Вартість туру для групи з 16 осіб – 1800 грн/особа.

Проживання: Приватний котедж у Верховині (двомісні номери зі зручностями). Харчування: Дворазове (сніданок, обід або вечеря). Правила:

- категорично забороняється вживання алкоголю в дорозі та під час виходів в гори

- необхідно дотримуватися графіку поїздки та не відставати від групи

- діти до 16 років – тільки у супроводі дорослих

Мова супроводу та проведення екскурсій – українська

Додатково: Якщо туристи бажають приїхати раніше і провести час у Львові – пропонується наступний пакет послуг: зустріч на вокзалі / в аеропорту; поселення в готель; екскурсії та поради про цікаве дозвілля.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Дослідивши питання даної проблеми можна зробити наступні висновки.

1. Категорія «функції туризму» слід розглядати радше як соціально-економічні передумови і наслідки туристичної діяльності. Такий підхід дозволяє точніше окреслювати функції суб'єктів туристичного ринку, а не «функції самого туризму»

2. За усіма соціально-економічними показниками Івано-Франківська область в рейтингу усіх регіонів займає 17 місце. Івано-Франківська областьна туристичному ринку Карпатського регіону України посідає одне з чільнихмісць. Загальновідомими туристичними символами краю стали г. Говерла, гуцульські фестивалі, курорти Яремче і Буковель, міста Галич, Косів, Коломия й ін.

3. Івано-Франківська область має багату історію, про що свідчить велика кількість культурних об'єктів, які привертають велику увагу для туристів. І в маленьких містечках, і в адміністративному центрі, є споруди державного значення. Тому всі ці передумови сприяють розвитку туризму в регіоні.

4. За підсумками 2016-2020 років Івано-Франківщина займала в Україні місця у трійці лідерів – за кількістю організованих внутрішніх туристів, організованих іноземних туристів, доходом від надання туристичних послуг. В Україні, Івано-Франківська область є однією з найпопулярніших областей для відвідувачів, що показують усі показники. Covid-19 вплинув на показниктуристичних потоків, але повільними темпами показники відновлюються.

5. Розвиток туризму сприяє створенню нових робочих місць. Як свідчать статистичні дані, зайнятість у туризмі більша, ніж в інших галузях економіки. Вплив туризму полягає і у стимулюванні зайнятості у сферах, пов'язаних з

туристичною діяльністю.

6. Найбільше підприємств готельного господарства зосереджено в містах Івано-Франківську, Буковелі та Яремчі. Вони охоплюють 57,1% від загальної кількості, що пов'язано зі сприятливими кліматичними умовами, привабливим ландшафтом, наявністю інших елементів туристичної інфраструктури та популярних туристичних маршрутів. Сфера гостинності в Івано-Франківській області розвинене на досить хорошому рівні, порівняно з іншими областями, незважаючи на зниження кількості закладів розміщення.

7. Виконання Регіональної цільової програми розвитку туризму в Івано-Франківській області на 2022-2026 роки забезпечить комплексний розвиток туристичних центрів, сприятиме диверсифікації регіонального туристичного продукту, підвищенню якості послуг, залученню інвестицій у туристичну галузь регіону.

ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев І. В. Соціально-економічні передумови та наслідки туристичної діяльності / І. В. Алексеев, Т. С. Трусова // Бізнесінформ. – 2014. – № 7. – С. 191-195.
2. Атаманюк Я.Д. Соціально-економічні передумови розвитку рекреаційно-туристичної індустрії в Івано-Франківській області / Я. Д. Атаманюк // Географія та туризм. – 2013. – Вип. 26 – С. 123-133.
3. Атаманюк Я. Д. Сучасні тенденції розвитку рекреаційної інфраструктури Івано-Франківської області / Я. Д. Атаманюк // Науковий вісник Чернівецького університету. Географія. – 2014. – Вип. 724-725. – С. 117-122.
4. Асоціація лідерів туристичного бізнесу України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.altu.com.ua/News/> (дата звернення 28.05.2023). – Назва з екрана.
5. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О. О. Бейдик. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2001. – 395 с.
6. Всесвітня туристична організація. Офіційний веб-сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unwto.org/>.
7. Гаврилів Б.М. На сторожі культурної спадщини Прикарпаття / Б. М. Гаврилів, В.І. Любінець // Лілея-НВ. – Івано-Франківськ, 2006. – 230 с.
8. Галюк М. Д. Водні ресурси Івано-Франківської області: інформаційний посібник / М. Д. Галюк. – Яремче, 2001. – 157 с.
9. Головне управління статистики в Івано-Франківській області. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifstat.gov.ua/>.

10. Голод Б. Еколого-рекреаційний напрям розвитку – важлива складова оптимізації інфраструктури Карпатського регіону / Б. Голод // Наук. вісн. [ІМЕ]. – 2000. – № 2. – С. 61-70.
11. Гончарук П.С. Історія України з найдавніших часів до початку ХХ ст. Курс лекцій / П.С. Гончарук. – Київ: ЦУЛ, 2005. – 568 с.
12. Гуменюк, Г. М. Туристичний кластер як форма розвитку та успіху туристичної діяльності Івано-Франківської області / Г. М. Гуменюк, Л. В. Польова, А. І. Гуменюк // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.54929>.
13. Данильчук В. Ф. Туристичний бізнес у збалансованому розвитку економіки регіонів України / В. Ф. Данильчук // Вісник Донецького інституту туристичного бізнесу. Серія «Економіка, організація та управління підприємствами туристичної індустрії та туристичної галузі в цілому». – 2013. – № 17. – С. 46 – 51.
14. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
15. Державне агентство розвитку туризму. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.tourism.gov.ua/>.
16. Доценко В.Ф. Стан та перспективи розвитку готельного господарства в Івано-Франківській області / В. Ф. Доценко, Т. В. Гукалова, Н. П. Бондар, О.В. Арпуль // Географія та туризм. – 2013. – Вип. 26. – С. 131-134.
17. Д'яконова А. К. Тенденції розвитку і якість обслуговування малих готельних форм в Україні / А. К. Д'яконова, Л. А. Тітомир, К. О. Жовтяк // Економіка і суспільство. – 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1889/1819>.
18. Івано-Франківська обласна державна адміністрація. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.if.gov.ua/>.

19. Івано-Франківщина – 2021. Інформаційний буклет. Головне управління статистики в Івано-Франківській області, 2022. – 4 с.
20. Івано-Франківщина туристична. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://iftourism.com/>
21. Історико-культурні об'єкти Івано-Франківщини: [Перелік об'єктів туризму] // Природні заповідні території та об'єкти Івано-Франківщини / за ред. Бережнюк В. – Івано-Франківськ, 2000. – С. 164-168.
22. Кифор М. В. Аналіз сезонності та мінливості туристичних потоків на прикладі західних регіонів України / М. В. Кифор // Бізнесінформ. – 2020. – №5. – С. 154-160.
23. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні./ В.Ф Кифяк. – Чернівці: Книги-XXI, 2009. – 295 с.
24. Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму: навч. посібн. / М.П. Кляп, Ф.Ф. Шандор. – Київ: Знання, 2018. – 334 с.
25. Кузик С.П. Географія туризму: навч. посіб. / С.П. Кузик. – Київ: Центр учбової літератури, 2018. – 278 с.
26. Лотиш О.Я Стратегічні підходи до розвитку ринку туристичних послуг в Україні / О. Я Лотиш. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету; Київ : КМГУ, 2016. – С. 134-137.
27. Любіцева О.О. Туристичні ресурси України: Навч. посіб. / О.О. Любіцева, Є. В. Панкова, В. І. Стафійчук. – Київ: Альтпрес, 2007. – 369 с.
28. Маланюк Т.З. Сучасний стан розвитку туристичної галузі Івано-Франківської області / Т.З. Маланюк // Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання: матер. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 23-24 березня 2017 р.). – Черкаси: Видавець Ю. А. Чабаненко, 2017. – С. 234-246.
29. Мархонос С. М. Діагностика забезпечення туристичними ресурсами регіонів України / С. М. Мархонос, Н. П. Турло // Науковий вісник ЧДІЕУ. –

2011. – № 3 (11). – С.86 – 90.

30. Михайліченко Г.І. Інноваційний розвиток туризму: монографія / Г. І. Михайліченко – Київ: 2012. – 638 с.

31. Нікольчук Ю. М. Готельно-ресторанний бізнес: сучасний стан, фінансове забезпечення, інвестиційна привабливість та перспективи подальшого розвитку в Україні / Ю. М. Нікольчук // Бізнес Інформ. – 2020. – №5. – С. 218-226.

32. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону : монографія / за заг. ред. В. Г. Герасименко. – Одеса : ОНЕУ, 2016. – 262 с.

33. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навчальний посібник / Є. В. Панкова. – К.: Видавництво: Альтерпрес, 2003. – 352 с.

34. Паньків Н. М. Природно-ресурсний потенціал розвитку екологічного туризму Івано-Франківської області / Паньків Н. М. // Вісник Львівського університету. Серія: міжнародні відносини. – 2009. – №4. С. 34-39.

35. Пасічник В. Система баз даних та знань туристичних мобільних путівників / В. Пасічник, В. Савчук // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2016. – №843. – С. 154-164.

36. Передерко В. П. Визначення частки туризму у валовому регіональному продукті та валовій доданій вартості Івано-Франківської області / В. П. Передерко // Бізнесінформ. – 2016. – №5. – С. 139-146.

37. Передерко В. Податкові надходження до зведеного бюджету Івано – Франківської області URL: <https://www.mi100.info/2022/11/02/na-prykarpattyazavitalo-vdvichi-menshe-turystiv-nizh-torik/> (дата звернення: 21.05.2023).

38. Полчанінова І.Л. Міжнародні стандарти обслуговування в засобах розміщення / І.Л. Полчанінова. – Х.: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2017. – 63с.

39. Порядок визнання населеного місця історичним [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=909-2006-%EF>.

40. Про внесення зміни до переліку населених пунктів, яким надається статус гірських: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2013 р. №757. // Відомості Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-95> (дата звернення: 26.05.2023). – Назва з екрана.

41. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07. 2002 р. № 40-IV // Відомості Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4-15> (дата звернення: 20.05.2023). – Назва з екрана.

42. Про мисливське господарство та полювання: Закон України (№1478 – III від 22.02.2000 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

43. Про оздоровлення та відпочинок: Закон України від 04.09.2008 р. № 375-VI // Відомості Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-17> (дата звернення: 25.10.2021). – Назва з екрана.

44. Про особисте селянське господарство: Закон України від 17.11.2005 № 3108-IV // Відомості Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15> (дата звернення: 26.05.2023). – Назва з екрана.

45. Про туризм: Закон України / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1995. – №31. – Ст.241 (в редакції від 04.08.2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nre>.

46. Програма соціально-економічного та культурного розвитку області на 2023 рік. – Івано-Франківська державна адміністрація [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.if.gov.ua/files/uploads/1380-34%20Програма.pdf>. (дата звернення 26.05.2023) – Назва з екрана.

47. Регіональна цільова програма розвитку туризму в Івано-

Франківській області на 2022-2026 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.if.gov.ua/storage/app/sites/24/documentu-2022/.pdf>.

48. Рутинський М.Й. Туристичний комплекс Карпатського регіону України: монографія: навч. посіб. / М.Й. Рутинський, О.В. Стецюк. – Чернівці: Книги–XXI, 2010. – 441 с.

49. Рутинський М.Й. Сучасний стан та напрямки розбудови курортно-рекреаційної інфраструктури Івано-Франківщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/rutynsk.htm (дата звернення 22.05.2023).

50. Семенов В.Ф. Регіональний вимір рекреаційно-туристичної діяльності: [монографія] / В.Ф. Семенов. – К.: Фенікс, 2008. – 201 с.

51. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смаль. – Ніжин: НДУ імені Миколи Гоголя, 2010. – 338 с.

52. Соціально-економічний аналіз Івано-Франківської області. Офіційний сайт Івано-Франківської державної адміністрації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.if.gov.ua/files.pdf> (дата звернення 04.05.2023). – Назва з екрана.

53. Статистичний щорічник України за 2021 рік / Державна служба статистики України: за ред. І. Є. Вернера / відп. за вип. О.А. Вишнеvsька. – Київ, 2022. – 447 с.

54. Стецюк О.В. Суспільно-географічний аналіз розвитку сільського зеленого туризму в Івано-Франківській області / О.В. Стецюк // Вісник Львівського ун-ту. Сер. міжнар. відносини. – 2018. – С. 217–222.

55. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/168-2017>.

56. Ткаченко Т.І. Сталій розвиток туризму: теорія, методологія, реалії

бізнесу: Монографія / Т.І. Ткаченко. – К.: КНТЕУ, 2006. – 537 с.

57. Туризм Івано-Франківської області 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://speakerdeck.com/iftourism/turizm-ivano-frankivskoyi-oblasti2022>

58. Туризм в Україні [Електронний ресурс] / Держкомстат України, 2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

59. Туристична діяльність в Україні у 2020 році: стат. бюлет. / [відп. за вип. О.О. Кармазіна]. К.: Державна служба статистики України, 2021. – 78 с.

60. Туристичні ресурси та інфраструктура – головні складові розвитку туризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/tourism/36431/>.

61. Українсько-польський туристичний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism-carpathian.com.ua/pdf>.

62. Управління міжнародного співробітництва, євроінтеграції, туризму та інвестицій Івано-Франківської облдержадміністрації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iftourism.com/pro-ivano-frankivskuoblast> (дата звернення 10.05.2023). – Назва з екрана.

63. Шейко Ю. О. Пріоритети інноваційної діяльності готельно-ресторанного бізнесу в сучасних умовах / Ю. О. Шейко // Східна Європа: Економіка, бізнес, управління. – 2021. – Випуск 5 (32). – С. 83-89.

64. Янько Ю.С. Туризм у Карпатському регіоні: загрози для довкілля та способи сталого розвитку / Ю.С. Зінько, М.П. Мальська, М.Б. Іваник, С.Ф. Благодир // Вісник Львівського університету. Серія: географічна. – 2014. – Вип. 45. – С. 433-460.

65. Ярмоменко С.Г. Позиціонування Одеської області на ринку готельних послуг України / С. Г. Ярмоменко, О. В. Шикіна, Н. В. Нечева // Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка. – 2020. – Випуск 48. – С 213-221.

ДОДАТКИ
Додаток А
Соціально-економічний розвиток

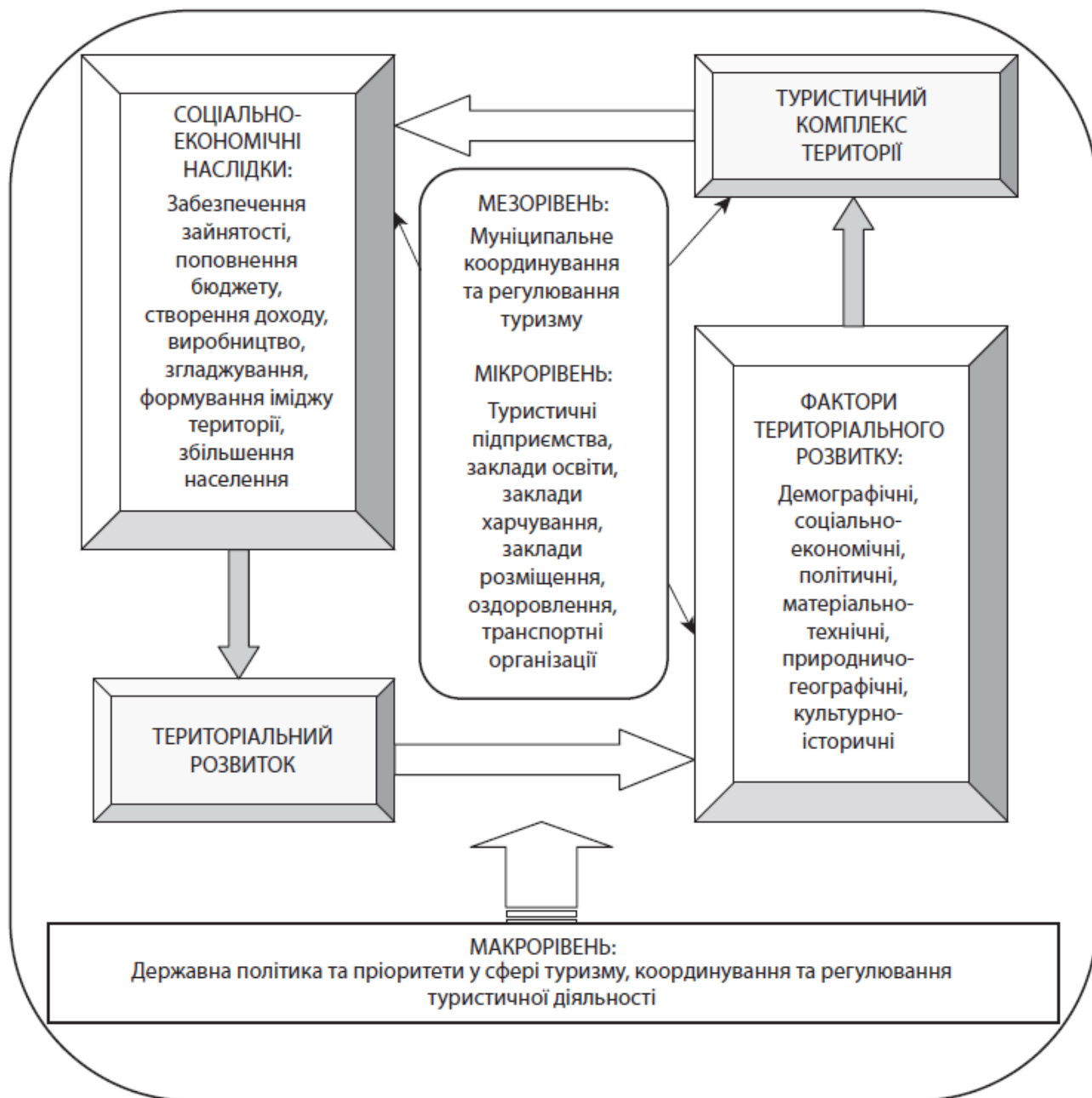

Рис. А. 1. Взаємозв'язки туристичного комплексу і територіального розвитку,
за [12]

Таблиця А.1

Основні соціально-економічні показники Івано-Франківської області [19]

Показник	2019	2020	2021	2021 до 2019, %
Чисельність постійного населення (на кінець року), тис. осіб	1365,4	1358,4	1349,1	98,8
Кількість зайнятих у віці 15–70 років, тис. осіб	575,1	548,8	543,0	94,4
Кількість безробітних у віці 15–70 років (за методологією МОП), тис. осіб	44,6	50,5	51,5	115,5
Рівень безробіття населення у віці 15–70 років (за методологією МОП), відсотків	7,2	8,4	8,7	120,8
Середньомісячна номінальна заробітна плата ¹ , грн	8817	9980	11988	136,0
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року), відсотків по Україні	104,1	105,0	110,0	105,7
по області	104,5	105,6	110,2	105,5
Обсяг реалізованої промислової продукції, млн.грн	69272,4	67621,4	97484,32	140,7
Обсяг реалізованої промислової продукції у розрахунку на одну особу, грн ²	48750,1	45016,0	71866,3	147,4
Індекс сільськогосподарської продукції (у постійних цінах 2016р.), відсотків до попереднього року	97,2	103,5	105,5	108,5
Продукція сільського господарства (у постійних цінах 2016р.), млн.грн	13301,2	13767,3	14261,0	107,2
Продукція сільського господарства (у постійних цінах 2016р.), у розрахунку на одну особу, грн	9704	10089	10451	107,7
Капітальні інвестиції (у фактичних цінах), млн.грн	9305,5	6338,0	8408,23	90,4
Загальна площа житлових будівель, прийнятих в експлуатацію ⁴ , тис.м ²	752,9	505,6	509,2	67,6
Обсяг виробленої будівельної продукції, млн.грн	3695,7	3843,7	5063,3	137,0
Експорт товарів і послуг, млн.дол. США	940,2	784,8	1199,8	127,6
Імпорт товарів і послуг, млн.дол. США	859,3	665,5	1022,5	119,0

Додаток Б

Природно-ресурсний потенціал Івано-Франківської області

Таблиця Б.1

Природоохоронні території області [57]

Національний природний парк «Верховинський»	с. Верхній Ясенів, присілок Печіще, 3-а, Верховинський район тел.: (03432) 5-37-20, 5-37-18 e-mail: nppverhovuna@ukr.net http://nppver.at.ua
Галицький національний природний парк	вул. Галич-гора, 1, м. Галич тел.: (03431) 2-21-13, 2-11-87 e-mail: galych@ifforestry.gov.ua www.halychpark.if.ua
Національний природний парк «Гуцульщина»	вул. Дружби, 84, м. Косів тел.: (03478) 2-37-09 e-mail: gutsulpark@ukr.net http://nnph.if.ua
Карпатський національний природний парк	вул. Стуса, 6, м. Яремче тел.: (03434) 2-27-31, 2-28-17 e-mail: cnnp@meta.ua http://cnnp.if.ua
Ботанічний заказник загальнодержавного значення «Княздвірський» (ДП «Коломийське лісове господарство»)	с. Нижній Вербіж, Коломийський район тел.: (03433) 2-38-72, 2-24-21 e-mail: koldlg@gmail.com
Державне підприємство «Лісовий еколого-просвітницький центр»	урочище «Діброва» с. Підгір'я, Богородчанський район тел.: (03471) 2-17-69, 4-11-09 e-mail: lisekocentr@ifforestry.gov.ua
Поляницький регіональний ландшафтний парк - пам'ятка природи загальнодержавного значення «Скелі Довбуша» (ДП «Болехівське лісове господарство»)	м. Болехів, вул. Коновальця, 101 тел.: (03437) 3-43-73 e-mail: bolehiv_lisgosp@ukr.net

Додаток В.
Туристична діяльність

Таблиця В.1

Туроператори, станом на 01.01.2021, за [20, 62]

Назва	Контакти	Вид ліцензії
АВЕН-ТУР	м. Івано-Франківськ, вул. Лепкого, 10 тел. (0342) 72 56 64, (099) 745 37 17 с-ще Делятин, вул. Шевченка, 122 Б тел. (096) 693 04 09 e-mail: aven-tour@hotmail.com http://aventour.com.ua	туроператор
АПЕЛЬСИН	м. Івано-Франківськ, вул. Лесі Українки, 7 тел. (0342) 72 57 26, (050) 337 76 76 e-mail: info@apelsyn.com http://www.apelsyn.com	туроператор
АРТЕК КАРПАТИ	м. Яремче, вул. Свободи, 275/15 тел. (066) 521 47 21 096 175 88 75, 067 298 83 82 e-mail: artekpartner@gmail.com	туроператор
БАЙДЮК ТУР	м. Івано-Франківськ, вул. Новгородська, 34-А тел. (066) 802 03 02, (099) 230 70 07 e-mail: baidiuk.tour@gmail.com http://baidiuk-tour.com.ua	туроператор
ВЕРМА ТРЕВЕЛ	м. Коломия, вул. Січових Стрільців, 23, (050) 837 37 37, 0 800 300 455 e-mail: verma.ukr@gmail.com http://vermatour.com	туроператор виїзного туризму
ВОЯЖ ІФ	м. Івано-Франківськ, вул. Мельника, 9 Б тел. (0342) 52 62 88, 75 44 76 (095) 105 51 67, (097) 986 26 89	туроператор
ГАЛИЦЬКІ ПОДОРОЖІ	м. Коломия, вул. Гетьмана Івана Мазепи, 96 А тел. (03433) 3 82 70, (063) 329 95 10 (096) 136 12 13, (095) 662 18 66 e-mail: galizienreisen@meta.ua http://galizienreisen.com/uk	туроператор
ГАЛИЧ ЕНД ІНТУР	м. Івано-Франківськ, вул. Заклинських, 8/2 тел. (050) 142 44 63	туроператор
ГАЛИЧАНКА ІФ	м. Івано-Франківськ, вул. Заклинських, 8 тел. (0342) 77 72 92,	туроператор

	(067) 340 71 68, (050) 950 00 54 http://www.galychankaif.com.ua	
ГАЛИЧИНА-ТУР	м. Галич, майдан Різдва, 16 тел. (03431) 12 29 87, (067) 672 84 48, (098) 542 32 22	туроператор внутрішнього та в'їзного туризму
ГУЦУЛЬСЬКИЙ КРАЙ	м. Яремче, вул. Свободи, 253 тел. (067) 900 61 88, (066) 07 08 420 hutsuly.com.ua@gmail.com http://hutsuly.com.ua	туроператор
ДИВОВИЖНА УКРАЇНА	м. Калуш, пл. Героїв 30, тел. (096) 814 37 72, (066) 273 27 33 e-mail: contact@amazing-ua.com https://www.amazing-ua.com	туроператор внутрішнього та в'їзного туризму
ЕКСТРИМ ПОІНТ	м. Яремче, вул. Свободи, 367 тел. (03434) 2 17 35, (093) 155 94 38, (050) 432 08 14, (067) 312 25 00 e-mail: rafting.extremepoint@gmail.com	туроператор
ЕНЕЙ	м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 57/301 тел. (0342) 71 35 18, (067) 342 01 25, (050) 373 294, (067) 342 29 35 e-mail: eney.if@gmail.com http://eneytour.com	туроператор
ЄВРОПА ТУР ІФ	м. Івано-Франківськ, майдан Шептицького, 3 тел. (0342) 75 07 57, 53 24 46, (066) 817 37 28, (096) 092 99 49 e-mail: europatourif@gmail.com http://europatourif.com	туроператор
ІВАНО- ФРАНКІВСЬКТУРИСТ	м. Івано-Франківськ, вул. Гетьмана Мазепи, 135 тел. (0342) 53 89 94, (03422) 2 57 10 e-mail: ruma2005@ukr.net http://www.if-tourist.com	туроператор
КАРПАТСЬКА ПЕРСПЕКТИВА	м. Івано-Франківськ, вул. Д. Донцова, 13/22 тел. (0342) 72 17 20, (0342) 72 17 21, (095) 203 45 26 e-mail: dvgreencard13@gmail.com	туроператор
КЕЙ	м. Івано-Франківськ, вул. Страчених, 7 тел. (0342) 77 73 88, (066) 472 27 92, (066) 442 19 13, (068) 300 91 22 e-mail: key@key.if.ua http://www.key.if.ua	туроператор
КЕЙС ТРЕВЕЛ	м. Калуш, просп. Лесі Українки, 76	туроператор

	тел. (03472) 6 60 86, (050) 914 03 07 e-mail: keysttravel@ukr.net http://keysttravel.com.ua	
КЕЙ ТУР	м. Івано-Франківськ, вул. Страчених, 7 тел. (0342) 71 10 36	туроператор
КЛАСІК ТУР	м. Івано-Франківськ, вул. Мельничука, 1 тел. (0342) 71 09 11, (099) 703 21 04 Богородчанський район, с. Яблулька, вул. Могильницького, 130 e-mail: klasik_tur@ukr.net	туроператор
КОРАЛ-ЗАХІД	м. Івано-Франківськ, вул. Гаркуші, 36/7 тел. (0342) 71 12 42, (0342) 71 39 89, (068) 143 39 12	туроператор
КРАСНА	м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 35/3 тел. (0342) 72 35 20, 73 18 18, (050) 373 52 91, (067) 425 22-83, (066) 825 40 16 e-mail: krasna.ua@gmail.com http://krasna.ua	туроператор
ЛІГАЛ ЕКСПЕРТ ГРУП	м. Івано-Франківськ, вул. Мазепи, 6/2 тел. (0342) 23 20 08, (067) 540 09 00 м. Яремче, вул. Свободи, 278/1 e-mail: legal_group@ukr.net	туроператор
МАНДРИ-ГОРИ	м. Яремче, вул. Свободи, 275/15 тел. (067) 298 83 82	туроператор
МАРКО	м. Коломия, вул. Грушевського, 13/1; вул. Мазепи, 57 тел. (03433) 4-78-00, (097) 797 83 21, (050) 373 92 81 e-mail: tripsmarko@gmail.com http://marko.net.ua	туроператор
МЕРИДІАН-ТРАВЕЛ	м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 83 тел. (097) 226 56 81, (066) 842 66 01 e-mail: mertour@gmail.com http://meridianif.net.ua	туроператор
МК	м. Коломия, просп. Грушевського, 13/1 тел. (03433) 2 08 17, 4 78 00, (097) 797 83 21, (050) 373 92 81 e-mail: tripsmarko@gmail.com	туроператор
НАДІЯ	м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 40 теле-mail: tour@nadia.if.ua https://nadiyatour.com	туроператор

ПАРКТУР	м. Івано-Франківськ, вул. Військових Ветеранів, 6 тел. (0342) 59 55 46, 55 91 92 м. Яремче тел. (03434) 3 72 92	туроператор
ПОХІД В ГОРИ	м. Івано-Франківськ, вул. Сахарова, 34/7 тел. (097) 670 20 32 e-mail: info.pohodvgory@gmail.com	туроператор
СІОН	м. Івано-Франківськ вул. Бельведерська, 25 А e-mail: sion_tour@ukr.net	туроператор
СОЛОМІЯ-ТУР	м. Івано-Франківськ, вул. Франка, 39/1 м. Надвірна, вул. Марка Черемшини, 12/29 тел. (0342) 52 76 57, (067) 785 85 73 e-mail: solomija-tour1@ukr.net http://www.solomija-tour.if.ua/ua/home.htm	туроператор
СОФІЯ ТУРС	м. Івано-Франківськ, вул. Чорновола, 20/1 тел. (0342) 50 57 71, 52 55 35, (066) 398 18 83, (050) 715 61 15 e-mail: info@hottour.in.ua http://hottour.in.ua	туроператор
ФАЙНО ТУР	м. Яремче, вул. Свободи, 272/2, офіс 1 тел. (068) 745 17 49, (095) 088 73 42 e-mail: fayno-tur@ukr.net , info@faynotur.com.ua http://faynotur.com.ua	туроператор
ЧЕРВОНА ВАЛІЗА	м. Калуш, проспект Лесі Українки, 14, вул. Хіміків, 2 тел. (03472) 6 29 95, (095) 500 78 88, (098) 894 94 93 e-mail: valiza_online@ukr.net http://redbag.com.ua	туроператор
LA ТУР	м. Івано-Франківськ, площа Ринок, 7, офіс 203 тел. (067) 555 67 88, (095) 285 67 88 e-mail: latour@i.ua , http://la-tour.com.ua	туроператор
100 СТЕЖИН	м. Яремче, вул. Ковпака, 12/1, вул. Свободи, 257А тел. (097) 467 39 99 e-mail: 100stezhyn@gmail.com http://www.100stezhyn.com.ua	туроператор внутрішнього та в'їзного туризму

Таблиця В.2

Кількість туристів, обслужених туроператорами та турагентами у 2019 р.,
за регіонами, за [14]

Області	Кількість туристів, обслужених туроператорами та турагентами	У тому числі		
		в'їзних (іноземних) туристів	виїзних туристів (громадян України, які виїжджали за кордон)	внутрішніх туристів
Україна	6132097	86840	5524866	520391
Автономна Республіка Крим	-	-	-	-
Вінницька	51790	4	36650	15136
Волинська	27403	556	23635	3212
Дніпропетровська	154215	2	136215	17998
Донецька	32930	10	25163	7757
Житомирська	21594	20	19203	2371
Закарпатська	28044	114	19962	7968
Запорізька	56838	182	44391	12265
Івано-Франківська	63545	2295	25146	36104
Київська	86926	26	84374	2526
Кіровоградська	18561	-	16213	2348
Луганська	10380	-	8610	1770
Львівська	249442	7929	159164	82349
Миколаївська	25107	-	23960	1147
Одеська	99764	821	77197	21746
Полтавська	36847	80	35739	1028
Рівненська	31425	-	28737	2688
Сумська	25919	-	19474	6445
Тернопільська	24599	-	20823	3776
Харківська	76211	223	64911	11077
Херсонська	28113	7	23607	4499
Хмельницька	27613	4	19820	7789
Черкаська	39145	85	32929	6131
Чернівецька	27198	179	25275	1744
Чернігівська	26359	-	24741	1618
Київ	4862129	74303	4528927	258899

Таблиця В.3

Місце Івано-Франківської області за кількістю обслужованих приїжджих (юридичними особами) за 2017–2019 роки [65]

Регіон	2017 рік				2018 рік				2019 рік			
	Загальна кількість, тис. осіб	У готелях та АЗР (аналогічних засобах розміщування)	Частка від КЗР, %	Місце	Загальна кількість, тис. осіб	У готелях та АЗР	Частка від КЗР, %	Місце	Загальна кількість, тис. осіб	У готелях та АЗР	Частка від КЗР, %	Місце
м. Київ	1 092	1 059	96,9	1	1 214	1 156	95,2	1	1 226	1 149	93,8	1
Львівська область	842	726	86,2	2	572	547	95,6	2	533	517	96,9	2
Дніпропетровська область	360	159	44,4	3	383	181	47,2	3	377	181	48,0	3
Київська область	246	207	84,0	5	374	268	71,6	4	319	258	80,8	4
Одеська область	341	187	54,9	4	289	201	69,4	5	306	219	71,6	5
Харківська область	241	203	84,3	6	218	184	84,5	6	187	154	82,7	6
Запорізька область	209	58	28,1	7	162	49	30,8	10	172	54	31,4	7
Івано-Франківська область	194	156	80,3	9	168	140	83,3	8	166	147	88,2	8
Полтавська область	203	142	70,3	8	164	153	93,3	9	162	151	93,1	9
Донецька область	79	28	35,7	16	215	61	28,7	7	131	60	45,8	10
Україна	5 108	3 792	74,2	–	4 826	3 747	77,7	–	4 604	3 693	80,2	–

Додаток Г.
Інфраструктура туризму

Таблиця Г. 1

Перелік сертифікованих і категоризованих закладів розміщення Івано-
Франківської області станом на 01.01.2021, за [20]

Назва	Адреса, сайт	Категорія
Готель “Radisson Blu Resort Bukovel”	Поляницька територіальна громада участок Щивки, 2/72, с. Поляниця https://www.radissonhotels.com/	5*****
Готель “СПА-готель "Бескид”	Вигодська територіальна громада с. Мислівка, урочище Йозифсталь, 13 https://beskid-resort.com.ua/	4*****
Готель “AmstelSki”	Поляницька територіальна громада ділянка Вишні 332, 332а, с. Поляниця https://amstelski.com/	4*****
Готель “Тавель”	Поляницька територіальна громада уч. Щивки, 6, с. Поляниця https://tavelhotel.com/	4*****
Готель “Буковель”	Поляницька територіальна громада с. Поляниця https://bukovel.com/	4*****
Готель “Буковель VIP”	Поляницька територіальна громада с. Поляниця www.bukovel.com	4*****
Готель “Романтик”	Яремчанська територіальна громада м. Яремче, вул. Свободи 363/32 www.romantikspahotels.ua	4*****
Готель “Карпатські зорі”	Яремчанська територіальна громада м. Яремче, вул. І. Петраша, 6а www.karpatskizori.com	3***
Готель “Водоспад”	Яремчанська територіальна громада м. Яремче, вул. Свободи, 363а http://hotelvodospad.com.ua/	3***
Готель “Надія”	м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 40 www.nadiyahotel.com/	3***
Готель “Легенда”	м. Івано-Франківськ, вул. В. Івасюка, 25, https://legenda.if.ua/	3***
Готель “Прикарпаття”	м. Івано-Франківськ, вул. Гетьмана Мазепи, 140а www.if-tourist.com	
Готель “Франц”	м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 11а http://hotel-franz.com.ua	
Готель “Станіславів”	м. Івано-Франківськ, вул. Чорновола, 7 www.stanislaviv.org.ua	
Мотель “Лелеч”	Угринівська територіальна громада с. Угринів, вул. Галицька, 22а http://surl.li/lbfz	
ДЛОК “Верховина”	с-ще Верховина, вул. Поповича, 9	

	http://www.if-tourist.com	
ДЛОК “Сокіл”	Калуський р-н, с. Сокіл, вул. Короля Данила, 7 http://tabir-sokil.com.ua	
ДЛОК “Перлина Придністров’я”	Долинська територіальна громада с. Михальче, урочище Долина, 1 https://perl.in.ua	
Санаторій “Перлина Карпат”	Витвицька територіальна громада с. Витвиця, вул. Вигодівка	
ПЗОВ “Лімниця”	Калуський р-н, с. Вістова, вул. Санаторна, 2	
ГВК “Вільні Вітри”	Перегінська територіальна громада с. Осмолода https://freewinds.com.ua	
готель “Еліт-Центр”	м. Рогатин, вул. Галицька, 20	
ДЛОК “Карпатські зорі”	м. Косів, вул. Над Гуком, 17 www.if-tourist.com	
ЛОК “Прикарпатські зорі”	Коломийський р-н, с. Слобода, вул. Франка, 5	
ГВК “Маливо”	Делятинська територіальна громада с-ще Делятин, вул. 16 Липня, 36 https://malyvo.com.ua	
МРЦ “Кремінці”	Ворохтянська територіальна громада с. Татарів, вул. Шевченка, 1а http://kremintsi.com.ua	
ГВК “Ольга”	Ворохтянська територіальна громада с. Татарів, вул. Незалежності, 659 www.olga-hotel.com.ua	
Оздоровчий комплекс “Карпати”	Яремчанська територіальна громада м. Яремче, вул. І. Петраша, 30 http://www.ok-karpatu.com	
Готель “Велланд”	Яремчанська територіальна громада м. Яремче, вул. Івана Франка, 12/1а http://www.wellland.com.ua	
ТОК “Едельвейс”	Яремчанська територіальна громада с. Микуличин, вул. Михайла Грушевського, 3а http://www.edelvejs.com.ua	
ГВК “Горгани”	Поляницька територіальна громада с. Яблуниця http://gorgany.ua	
ГВК “Skilandhouse”	Поляницька територіальна громада с. Поляниця, вул. Карпатська, 65а http://skilandhouse.com	
ГВК “Skilandhouse”	Поляницька територіальна громада с. Яблуниця http://skilandhouse.com	

Курсивом виділені заклади, у яких закінчилась дія свідоцтва про встановлення категорії

Таблиця Г. 2

Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, що працювали влітку 2018 року,
за регіонами, складено за [14]

Регіони, в яких розташовані заклади	Кількість закладів	У них місць, тис.	Кількість дітей, які перебували у закладах, тис.	Питома вага оздоровлених дітей у загальній кількості дітей 7- 16 років, %
Україна	9745	106337	970027	24
АР Крим	-	-	-	-
Вінницька	293	3770	29793	20
Волинська	195	2179	21693	18
Дніпропетровська	839	4974	91203	38
Донецька	421	5950	34070	-
Житомирська	315	2611	24601	20
Закарпатська	175	2731	27929	17
Запорізька	265	11078	44574	19
Івано-Франківська	313	4313	32842	14
Київська	415	4703	34819	22
Кіровоградська	522	1500	42245	47
Луганська	214	1503	12294	-
Львівська	238	1997	20299	9
Миколаївська	257	4336	24227	20
Одеська	556	11253	105946	37
Полтавська	808	6117	54620	43
Рівненська	234	1630	26265	18
Сумська	729	4825	49922	53
Тернопільська	89	1749	5993	6
Харківська	745	5955	95337	45
Херсонська	446	11396	62140	32
Хмельницька	204	1604	18628	16
Черкаська	800	2763	50903	47
Чернівецька	107	2985	14637	15
Чернігівська	483	2427	31867	37
м. Київ	82	1988	13180	11
м. Севастополь	-	-	-	-